
FELSŐOKTATÁS

A felsőoktatási területen hozzánk érkezett panaszokat hagyományosan három nagy csoportba osztjuk: az első csoportba a felvétellel és az érettségivel kapcsolatos ügyek kerülnek. A második csoportot a tanulmányi kötelezettségek teljesítésének gyakorlatát taglaló ügyek alkotják, míg a harmadik csoportba a tanulmányok finanszírozásának kérdéseit érintő ügyek tartoznak.

ÉRETTSÉGI – FELVÉTELI A FELSŐOKTATÁSI INTÉZMÉNYEKBE

Az érettségivel és a felsőoktatási intézményekbe való felvétellel kapcsolatos ügyeket évek óta összevontan kezeljük. Ennek oka, hogy a két eljárás szorosan összekapcsolódik egymással, az önálló felvételi vizsga eltörlése óta az érettségi vizsga lépett annak helyébe is.

Első pillantásra az érettségi és a felvételi nehezen különíthető el egymástól. Az új érettségi-felvételi rendszer bevezetése óta (2005.) ugyanis az érettségi vizsga egyben felvételi vizsga is lehet, a felsőoktatási intézmények a korábbi gyakorlattól eltérően már csak nagyon szűk körben tarthatnak önálló felvételi vizsgát. Ha azonban alaposabban megnézzük a jogszabályi hátteret, fontos különbségeket is felfedezhetünk. Az érettségire az érettségi vizsga vizsgaszabályzatának kiadásáról szóló 100/1997. (VI. 13.) Korm. rendelet (érettségi rendelet) mellett vonatkoznak a közoktatási törvény szabályai is, a felvételre pedig a felsőoktatási intézmények felvételi eljárásairól szóló 237/2006. (XI. 27.) Korm. rendelet (felvételi rendelet) mellett a felsőoktatásról szóló 2005. évi CXXXIX. törvény (a továbbiakban: felsőoktatási törvény) rendelkezései. A kettő együtt mégis egy folyamatos és elválaszthatatlan egészet alkot.

Az érettségik lebonyolításának elsődleges felelőse az Oktatási Hivatal. Idén több beadványozó fordult hozzánk panasszal a 2011. május-júniusi vizsgaidőszakban tett közép-szintű német írásbeli érettségi vizsga hallás utáni szövegértés vizsgarész egy feladatával kapcsolatban.

A beadványokban foglaltak szerint szaktanárok, német munkaközösségek, iskolaigazgatók, szülők és diákok véleménye alapján a kifogásolt feladat meghaladta a vizsgakövetelményekben meghatározott B1 szintet, ezáltal a német nyelvből érettségizők szükségképpen gyengébben teljesítettek a más idegen nyelvből érettségizőknél, így a felvételi eljárás során hátrányba kerültek. Az ügyben a hivatal feladatairól és működésének szabályairól szóló 40/1999. (X. 8.) OM rendeletben biztosított

---

jogkörrel élve vizsgálatot indítottunk. Eljárásunk során nyilatkozatot kértünk az Oktatási Hivatal elnökétől. A Hivatal elnöke válaszában arról tájékoztatott, hogy a 2011. évi május-júniusi vizsgaidőszak során a német középszintű írásbeli érettségi vizsga hallás utáni szövegértés vizsgarészével kapcsolatban szakmai vita bontakozott ki, mivel az észrevételezők szerint a kifogásolt feladat meghaladta a vizsgakövetelményekben meghatározott B1 szintet, ezért szakmai álláspontjukra hivatkozva kérték, hogy az Oktatási Hivatal módosítsa a feladat értékelését. Az Oktatási Hivatal vezetője nyilatkozatában előadta, hogy a feladatsorok és a javítási, értékelési útmutatók kidolgozásának felelősségi körét az érettségi vizsga vizsgaszabályzatának kiadásáról szóló 100/1997. (VI. 13.) Korm. rendelet (a továbbiakban: vizsgaszabályzat) határozza meg. A vizsgaszabályzat 18/A. §-a értelmében a központi vizsgakövetelményekre épülő vizsgatárgyak írásbeli feladatlapjait és javítási, értékelési útmutatóit tételkészítő bizottságok készítik el. A tételkészítő bizottságokat vizsgatárgyanként kell megszervezni. A tételkészítő bizottság tagjait a Hivatal, illetve a Nemzeti Szakképzési Intézet vezetője, elnökét az oktatásért felelős miniszter, illetve a szakképesítésért felelős miniszter kéri fel. A tételkészítő bizottság feladatait a Hivatal, illetve a Nemzeti Szakképzési Intézet vezetője határozza meg. A tételkészítő bizottság az elnök irányításával működik. Az elnök felelős a feladatlapok, javítási és értékelési útmutatók szakszerű elkészítéséért, továbbá azért, hogy azok megfeleljenek a központi vizsgakövetelményeknek. Ha a feladatlapok, valamint a javítási, értékelési útmutatók megfelelnek a (4) bekezdésben meghatározottaknak, a Hivatal, illetve a Nemzeti Szakképzési Intézet vezetője átveszi azokat a tételkészítő bizottság elnökétől. Tekintettel arra, hogy a feladatlapok kidolgozása és átvétele nagy felelősséget ró a tételkészítő bizottságokra és az Oktatási Hivatalra is, ezért a Hivatal mind a bizottságok összeállítása, mind a feladatsorok átvétele, továbbá a javítási és értékelési útmutatók kiadása során rendkívül nagy körültekintéssel jár el. A tételkészítő bizottságokban tapasztalt szaktanárok, valamint szakmai és anyanyelvi lektorok gondoskodnak a feladatsorok szakmai megfelelőségéről. Mindemelllett az Oktatási Hivatal további, a bizottság munkáját követő ellenőrző mechanizmusokat épített be a feladatsorok összeállításának folyamatába. Ennek megfelelően mielőtt a kész feladatsorok a tételkészletbe kerülnének, azokat két, a bizottságtól független ún. csúcslektor vizsgálja meg formai és tartalmi szempontból egyaránt. Az Oktatási Hivatal az így kialakult, ellenőrzött tételkészletből sorsolja ki azt a feladatsort, amely az adott vizsgaidőszakban a vizsgázók elé kerül. A sorsolást követően a feladatlapot újabb két független szakértő megvizsgálja, és esetleges észrevételeit megbeszéli a tételkészítő bizottság elnökével, aki – ha szükségesnek látja – az észrevételek alapján korrigálja az adott feladatsort.

Mindezekon az ellenőrzési folyamatokon a kifogásolt feladatsor is keresztül ment, és minden szakértő mind a feladatlapot, mind a javítási, értékelési útmutatót megfelelőnek ítélte, jóváhagyta. Ennek ellenére, amikor az első észrevétel megérkezett az Oktatási Hivatalhoz, annak kérésére a tételkészítő bizottság azonnal újra megvizsgálta a kifogásolt feladatot, és mérlegelte az észrevételezők által írt szakmai érveket. A bizottság a részletes szakmai indokolásában foglaltak szerint egyértelműen azt az álláspontot képviselte, hogy a szóban forgó feladatsor minden tekintetben megfelel a vizsgakövetelményekben meghatározottaknak, ezért annak értékelésén nem kíván változtatni. Az ezzel kapcsolatos részletes szakmai kommunikáció nagyrészt az Oktatási Hivatal internetes fórumán zajlott, így minden érintettnek módjában állt megismerni az abban foglaltakat. Emellett a kifogásolt feladatot két újabb független szakértővel is megvizsgáltatták, akik egybehangzóan megerősítették, hogy a hallás utáni szövegértés feladatsor összességében alkalmas a B1 szintű nyelvtudás mérésére. A Hivatal elnöke miután érzékelte, hogy már nem egyéni észrevételekről van szó, továbbá az észrevételezők nem elégszenek meg a Hivatal válaszaival, az ügyet a Nemzeti Erőforrás Minisztérium közoktatásért felelős helyettes államtitkára elé terjesztette. Az államtitkár úr közleményében kifejtette, hogy az ügyben rendkívüli intézkedés megtételét nem látja indokoltnak. Mivel a szakmai vita a hivatalos válaszok ellenére sem csitult, az Oktatási Hivatal elnöke személyes egyeztetésre hívta az észrevételezők két képviselőjét. Az egyeztetés során a nyelvtanár képviselő tudomásul vették, hogy az ügyben rendkívüli intézkedés a szakmai vélemények alapján nem

indokolható és nem lehetséges. A szakmai konzultáció során a szakemberek ígéretet kaptak arra vonatkozóan, hogy az Oktatási Hivatal áttekinti a tételkészítés folyamatát, és a jövőben mindent megtesz a hasonló szakmai viták megelőzése érdekében. Ezért a vizsgaidőszak lezárultával az Oktatási Hivatal érettségiért felelős vezetői egyeztetést folytattak a német nyelvi tételkészítő bizottság elnökével. Az egyeztetés során megállapodás született abban a kérdésben, hogy a továbbiakban nem tartják követendő gyakorlatnak a középszintű feladatsorok egyetlen összetevője tekintetében sem, hogy a feladatok követelményei a vizsgakövetelmények által megszabott tartomány legfelső határa közelébe legyenek beállítva. A tételkészítő bizottság ennek érdekében a nyár folyamán áttekintette az összes tételkészletben lévő feladatsort, és szükség esetén módosított azokon.

Az ügyben lefolytatott vizsgálat nyomán az alábbi álláspontot alakítottuk ki. Megállapítható, hogy az adott feladat nehezebb volt, mint a korábbi években megszokottak, azonban – elfogadva a független szakértők véleményét – a vizsgakövetelményekben rögzítetteknek megfelelt, így a kifogásolt feladatsor összességében alkalmas volt a középszintű nyelvtudás mérésére. Álláspontunk szerint továbbá az Oktatási Hivatal vezetője mindent megtett annak érdekében, hogy az ügyet szakmai szempontból megfelelően tisztázza, és a jelzések nyomán megtette a szükséges és lehetséges intézkedéseket annak érdekében, hogy a jövőben hasonló probléma ne merüljön fel. Fentiek alapján jelen ügygel összefüggésben nem állapítható meg olyan oktatási jogszélem, ami a 2011. május-júniusi középszintű német érettségi vizsga és a felvételi eljárás tekintetében rendkívüli beavatkozást, intézkedést tenne szükségessé. Ennek megfelelően az ügyet lezártuk. A hasonló helyzetek elkerülése érdekében a továbbiakban figyelemmel kísérjük, hogy a jövőben hogyan alakul az érettségi tételek kiválasztásának rendszere. Tájékoztattuk továbbá a hozzánk fordult panaszosokat, hogy annak, aki úgy érzi, a kifogásolt feladat nehézsége miatt a felvételi eljárás során hátrányba került, lehetősége van ismétlődő érettségi vizsgát tenni, melynek eredménye a következő felvételi időszakban a felvételezhez szükséges pontjainak számát pozitív irányba is befolyásolhatja. (OK-K-OJOGB-405/2011., OK-K-OJOGB-520/2011., OK-K-OJOGB-461/2011., OK-K-OJOGB-481/2011.)

Az érettségi önálló, a közoktatás általános szabályaitól eltérő jogorvoslati rendszerrel bír. Ezek a szabályok segítik a vizsga törvényességének biztosítását.

Egy szülő gyermeke rossz érettségi eredményei miatt fordult hivatalunkhoz. Tájékoztattuk, hogy amennyiben gyermeke úgy érzi, hogy az érettségi vizsgája során oktatási jogai sérültek, úgy lehetősége van jogorvoslattal élnie. Az írásbeli érettségi vizsgához kapcsolódó jogorvoslati lehetőségről az érettségi vizsga vizsgaszabályzatának kiadásáról szóló 100/1997. (VI. 13.) Korm. rendelet 26. § (2) bekezdése rendelkezik. A jogszabály szerint az írásbeli vizsgakérdések megoldására adott szaktanári értékelést a szóbeli vizsga előtt nyilvánosságra kell hozni. A vizsgadolgozatot és az útmutatót a vizsgázó, az iskola képviselőjének jelenlétében, az igazgató által meghatározott helyen és időben megtekintheti, azokról kézzel vagy elektronikus úton másolatot készíthet, és az értékelésre észrevételt tehet. Ha az iskolában a feltételek rendelkezésre állnak, a vizsgázó kérésére a saját vizsgadolgozatáról másolatot kell készíteni. A másolat elkészítésével kapcsolatos költségeket – az igazgató rendelkezése szerint – meg kell téríteni.

A megtekintésre, a másolat készítésére egy munkanapot – nyolc órát – kell biztosítani. A vizsgázó észrevételeit a megtekintést követő első munkanap végéig – tizenhat óráig – adhatja le. Az észrevétel benyújtására nyitva álló határidő elmulasztása esetén egy napon belül lehet igazolási kérelmet előterjeszteni. Az igazolási kérelem benyújtási határideje jogvesztő. Észrevétel kizárólag az útmutatóban foglaltaktól eltérő javítás vagy az értékelés számszaki hibája esetében tehető. A vizsgázókat az írásbeli vizsga megkezdése előtt tájékoztatni kell arról, hogy hol és mikor tekinthetik meg az általuk elkészített vizsgadolgozatokat, és tehetnek észrevételt a szaktanár értékelésére.

Az érettségi vizsga vizsgabizottságának döntésével szembeni általános jogorvoslati lehetőséget a közoktatási törvény 84. § (5) bekezdése rögzíti, ami szerint az érettségi vizsga vizsgabizottságának döntése, intézkedése vagy intézkedésének elmulasztása ellen a szülő, illetve a tanuló a közoktatási feladatkörében eljáró oktatási hivatalhoz – a döntést követő három munkanapon belül – jogszabálysértésre hivatkozással törvényességi kérelmet nyújthat be. A törvényességi kérelmet a közoktatási feladatkörében eljáró oktatási hivatal három munkanapon belül bírálja el. A törvényességi kérelem benyújtására meghatározott határidő elmulasztása jogvesztő, igazolásnak helye nincs. (OK-K-OJOGB-426/2011.)

Garanciális jellegű rendelkezés, hogy a hibásan kiállított érettségi bizonyítványt – a kiállítás óta eltelt időre tekintet nélkül – ki kell javítani.

Egy panaszos beadványában előadta, hogy 2010 májusában a sikeres felvételi érdekében javító érettségi vizsgát tett történelem tantárgyból, melynek eredménye 87% lett, ami az érettségi bizonyítványába bejegyzésre került. 2011 júniusában azonban arról értesítették, hogy az érettségi bizonyítvány kiállítása során elírták az eredményt, amely helyesen 82%, így azt ki kell javítani. A panaszos sérelmezte ezt az intézkedést, mivel jóhiszeműen, a 87%-os eredmény tudatában jelentkezett felsőoktatási intézménybe, így azonban kevesebb pontja lesz, mint amire számított, továbbá a vizsga és az elírásról szóló értesítés között kétszer is lett volna alkalma javítóvizsgát tenni. A panaszoszt arról tájékoztattuk, hogy a hibásan kiállított érettségi bizonyítványt valóban ki kell javítani, így az ügyben oktatási jogsérelmet kimutatni nem áll módunkban, azonban kártérítési igénnyel felléphet a hibát elkövető intézménnyel szemben. (OK-K-OJOGB-432/2011.)

A következő ügyek azt mutatják be, hogy melyek azok a kapcsolódási pontok, amelyek mentén a közoktatás rendszere a felsőoktatás rendszerével érintkezik. Az érettségi sajátos köztes helyet foglal el a két nagy ágazat között. Az érettségi és a felvételi kapcsolatot az adja, hogy a felvételi pontok kiszámítása az érettségi eredmények alapján történik. (OK-K-OJOGB-631/2011.)

Egy beadványozó tájékoztatást kért arra vonatkozóan, hogy ha egy tantárgyat fakultáció keretében is tanul, akkor melyik jegy számít a felvételi pontszámítás során. Kérdésével összefüggésben tájékoztattuk, hogy a felsőoktatási intézmények felvételi eljárásairól szóló 237/2006. (XI. 27.) Korm. rendelet 14. § (1) bekezdése értelmében alapképzésre és egységes, osztatlan képzésre történő jelentkezés esetén a jelentkező teljesítményét felvételi pontszámmal kell értékelni, amelyet az alábbiak szerint kell számítani. A középiskolai teljesítmény alapján kapott pontok (a továbbiakban: tanulmányi pontok) és az érettségi eredmények alapján kapott pontok (a továbbiakban: érettségi pontok) összeadásával, vagy az érettségi pontok kétszeresével, mindkét esetben az esetleg szerzett érettségi többletpontok és egyéb többletpontok hozzászámításával. A rendelet 15. § (1) bekezdése szerint a tanulmányi pontokat a jelentkező középiskolai érdemjegyeiből és az érettségi vizsgatárgyak százalékos eredményeiből a következő módon kell kiszámolni. A bekezdés a) pontja értelmében öt tantárgy: a magyar nyelv és irodalom, a történelem, a matematika, egy legalább két évig tanult választott idegen nyelv (vagy nemzetiségi nyelv és irodalom), valamint egy legalább két évig tanult választott tárgy utolsó két (tanult) év végi érdemjegyeinek – a (2) és (3) bekezdésekre figyelemmel megállapított – összegét kettővel meg kell szorozni. A bekezdés b) pontja alapján az érettségi vizsgabizonyítványban szereplő vizsgaeredmények közül a négy kötelező és egy szabadon választott érettségi vizsgatárgy százalékos eredménye átlagát egész számra kell kerekíteni.

E rendelkezések alapján a felvételi pontok számítása során a magyar nyelv és irodalom, a történelem, a matematika, egy legalább két évig tanult választott idegen nyelv (vagy nemzetiségi nyelv és irodalom), valamint egy legalább két évig tanult választott tárgy utolsó két (tanult) év végi érdemjegyeit kell figyelembe venni. A legalább két évig tanult választott tárgy lehet akár fakultáció is, a többi esetben azonban kizárólag az adott tantárgy, nem pedig a választható fakultáció érdemjegyét kell alapul venni. (OK-K-OJOGB-528/2011.)

A panaszosi megkeresések alapján problémát okozott annak a kérdésnek az értelmezése is, hogy aki 2005-ben nyelvvizsga bizonyítvány alapján szerezte meg egy adott nyelvből az emelt szintű érettségit, annak ez alapján hogyan számítandók a felvételi pontok abban az esetben, ha a felsőoktatási intézménybe jelentkezés feltétele az emelt szintű idegen nyelvi érettségi vizsga letétele.

Egy beadványozó 2005-ben letette az olasz középfokú nyelvvizsgát, amely alapján az akkor hatályos jogszabályok szerint emelt szintű jeles, 100%-os érettségi eredmény került bejegyzésre az érettségi bizonyítványába. Idén jelentkezett felsőoktatási intézménybe romanisztika szakra olasz szakirányra, ahol a jelentkezés feltétele az emelt szintű olasz nyelvi érettségi. Ekkor szembesült vele, hogy a korábban nyelvvizsga révén megszerzett emelt szintű érettségije a felsőoktatási intézménybe történő jelentkezés során nem érvényes, mivel az adott szakra a jelentkezés feltétele az emelt szintű érettségi letétele olasz nyelvből. A beadványozó sérelmezte ezt, mivel véleménye szerint a nyelvvizsga megszerzéséért megdolgozott, továbbá most már csak térítési díj ellenében tehetné le az emelt szintű érettségi vizsgát, valamint a folyamatosan növekvő ponthatárookra is figyelemmel úgy érzi, az adott szakon a továbbtanulás lehetősége megszűnt számára. Sérelmezte továbbá a beadványozó ezt a rendelkezést azért is, mert az érettségi bizonyítványában szerepel, hogy az „felsőoktatási intézménybe való felvételre jogosít”. A beadványozónak írt válaszukban leírtuk, hogy az érettségi vizsga vizsgaszabályzatának kiadásáról szóló 100/1997. (VI. 13.) Korm. rendelet 61. § (10) bekezdése értelmében a 2002-2005-ben szervezett vizsgaidőszakokban teljesítette idegen nyelvből az érettségi vizsgát az, aki – egynyelvű vagy kétnyelvű – legalább középfokú, C típusú, államilag elismert nyelvvizsga-bizonyítvánnyal vagy azzal egyenértékű okirattal rendelkezik. Ebben az esetben a vizsgázó tudását 2004-ig jeles (5) osztályzattal; 2005-ben emelt szintű jeles (5) (100%) osztályzattal kell minősíteni. A felsőoktatási felvételi eljárás során a jelentkezési feltételként meghatározott emelt szintű idegen nyelvi érettségi vizsga teljesítését nem helyettesíti az e bekezdés szerint a nyelvvizsga-bizonyítvány alapján kiadott érettségi bizonyítvány. Az a tanuló, akinek a felsőoktatási továbbtanulásnál feltétel az idegen nyelvi emelt szintű érettségi vizsga letétele, és aki korábban államilag elismert nyelvvizsga-bizonyítvány alapján teljesítette az előrehozott emelt szintű idegen nyelvi érettségit, még tanulói jogviszonya alatt jelentkezhet ugyanabból a nyelvből emelt szintű idegen nyelvi érettségi vizsgára.

Az idézett jogszabályhely 2005. január 1-jétől hatályos, így a kérdéses rendelkezés – bár a felsőoktatási intézmények felvételi eljárásairól szóló 237/2006. (XI. 27.) Korm. rendeletbe 2008. január 1. napjával került rögzítésre – már 2005. január 1. napjától megismerhető volt az érintett hallgatók által az érettségi vizsga vizsgaszabályzatának kiadásáról szóló 100/1997. (VI. 13.) Korm. rendelet alapján. Fentiek értelmében érettségi eredményként beszámítható volt a nyelvvizsga, és az alapján jogszerűen került az adott nyelvből előrehozott érettségien emelt szintű jeles (5) 100% osztályzat a beadványozó érettségi bizonyítványába. Az érettségi bizonyítvány pedig valóban felsőoktatási intézménybe való felvételre jogosít, ez azonban pusztán annyit jelent, hogy az érettségi bizonyítvány birtokában jogosult belépni a felvételi eljárásba, nem teremt azonban kötelezettséget az intézmény oldaláról az érettségi bizonyítvánnyal rendelkező felvételizők felvételére. A felsőoktatási intézmények ugyanis

a jogszabályok és az intézményi szabályzatok keretei között széleskörű autonómiával rendelkeznek mind a felvételi feltételeinek meghatározása, mind a felvételizők közül a hallgatók kiválasztása során. Mindezek alapján amennyiben felsőoktatási felvételi eljárás során a jelentkezés feltétele az emelt szintű idegen nyelvi érettségi vizsga, akkor felsőoktatási felvételi szempontjából a nyelvvizsga bizonyítvány alapján kiállított érettségi bizonyítvány nem hasznosítható. Ha a beadványozó adott idegen nyelvből felvételizni és ehhez emelt szintű érettségit szeretne, akkor le kell tennie a vizsgát. Álláspontunk szerint éppen a vizsga letételének szükségessége biztosítja a felvételizők közötti esélyegyenlőséget, a fent hivatkozott jogszabályi rendelkezések minden, az adott szakra bejutni kívánó felvételizővel szemben azonos követelményt – az emelt szintű érettségi vizsga letételét – támasztanak, ez által válik a felvételizők tudása százalékra pontosan összehasonlíthatóvá. Ellenkező esetben a 2005 után érettségizett, nyelvvizsgával szintén rendelkező, ám az emelt szintű érettségit nem 100%-os eredménnyel teljesítő felvételizők kerülnének hátrányba a 2005 előtt érettségizettekkel szemben, figyelemmel arra, hogy bár a 2005 után érettségizettek is rendelkezhetnek nyelvvizsga bizonyítvánnyal, értékelésük ez alapján mégsem lesz automatikusan jeles (5) 100%. (OK-K-OJOGB-180/2011.)

A felvételi eljárásban többletpontra jogosító egyik körülmény a hátrányos helyzet. A felsőoktatási törvény 147. § 10. pontja alapján hátrányos helyzetű hallgató (jelentkező): az a beiratkozás időpontjában huszonötödik életévét be nem töltött hallgató (jelentkező), akit középfokú tanulmányai során családi körülményei, szociális helyzete miatt a jegyző védelembe vett, illetve aki után rendszeres gyermekvédelmi támogatást folyósítottak, illetve rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre jogosult, vagy állami gondozott volt. (OK-K-OJOGB-76/2011.)

TANULMÁNYI ÉS VIZSGAÜGYEK

A felsőoktatás körében igen nagy számban érkeznek hozzánk olyan ügyek, melyek témája a tanulmányi és vizsgaügyek körébe tartozik.

Több hallgató érdeklődött, hogy hogyan jelentkezhet át egy másik szakra vagy felsőoktatási intézménybe. Tájékoztattuk a beadványozókat, hogy a felsőoktatási törvény 40. § (1) bekezdés b) pontja értelmében a hallgató kérheti átvételét másik felsőoktatási intézménybe. Azonban ugyanezen § (4) bekezdése alapján az átvételnek a feltételeit a fogadó felsőoktatási intézmény határozza meg. A fentiek értelmében tehát a hallgatónak joga van az átjelentkezéshez, a fogadó felsőoktatási intézmény azonban nem köteles átvenni a hallgatót. Az intézmény saját hatáskörében a szervezeti és működési szabályzatában foglaltaknak megfelelően dönthet arról, hogy átveszi-e az oda jelentkező hallgatót, és ha igen, milyen feltételek mellett.

Az idei évben többen érdeklődtek a tanulmányi kötelezettségek teljesítésének módjával kapcsolatban.

Egy hallgató azzal a kérdéssel kereste meg hivatalunkat, hogy köteles-e a felsőoktatási intézmény egyéni tanulmányi rendet biztosítani számára, tekintettel arra, hogy korábbi tanulmányai alapján kreditelismertetéssel több tárgyat is el tud fogadtatni teljesítettként. Így egyéni tanulmányi rend alkalmazásával hamarabb be tudná fejezni tanulmányait, a felsőoktatási intézmény azonban csak az évfolyamlépés lehetőségét kínálta fel számára. Tájékoztatást kért továbbá arra vonatkozóan is, hogy ha nappali rendszerű oktatási formára adta be a jelentkezését, és arra felvételt nyert, folytathatja-e tanulmányait távoktatásos képzési formában, mivel időközben kapott egy olyan munkalehetőséget, ami alapján ez kedvezőbb lenne számára. A hallgatót a következőkről tájékoztattuk. A felsőoktatási törvény 46. § (3) bekezdése rögzíti, hogy a hallgató joga, hogy a felsőoktatási intézményben biztonságban, egészséges környezetben folytathassa tanulmányait, továbbá tehetségtől, képességtől, érdeklődésétől függően segítséget kapjon a tanulmányaihoz, a pályakezdéshez, e körben különösen, hogy a képzési programban meghatározottak szerint összeállítsa tanulmányi rendjét, megválassza a tantárgyakat, ennek keretei között szabadon igénybe vegye a felsőoktatási intézmény által nyújtott képzési lehetőségeket. E rendelkezés alapján – mivel a hallgatót a képzési programban meghatározottak szerint illeti meg ez a jog – a felsőoktatási intézmény tanulmányi és vizsgaszabályzatában kell szabályozni az egyéni tanulmányi rend engedélyezésének feltételeit és az erre vonatkozó eljárás részletszabályzatait. Amennyiben a felsőoktatási intézmény tanulmányi és vizsgaszabályzata nem biztosítja az egyéni tanulmányi rend igénylésének lehetőségét, akkor azt az intézmény nem köteles engedélyezni a hallgató számára. Az átjelentkezéssel összefüggésben pedig arról tájékoztattuk, hogy felsőoktatási törvény 40. § (1) bekezdés b) pontja szerint a hallgató kérheti átvételét másik felsőoktatási intézménybe. Ennek alapján természetesen az intézményen belül, más munkarend szerinti képzési formára is kérheti a hallgató az átvételét. A 40. § (4) bekezdése rögzíti, hogy az átvételnek és a vendéghallgatói jogviszony létesítésének, a további szakképesítés, illetve szakképzettség megszerzéséhez szükséges tanulmányokba való bekapcsolódásnak a feltételeit a fogadó felsőoktatási intézmény határozza meg. Ennek értelmében az átvétel feltételeiről és az átvétellel kapcsolatos eljárás részletszabályairól szintén a tanulmányi és vizsgaszabályzatból tájékozódhat. (OK-K-OJOGB-516/2011.)

Egy panaszos azt sérelmezte, hogy a felsőoktatási intézmény nem engedélyezte számára, hogy az általa választott, szakmai gyakorlati helyéhez kapcsolódó témából írja meg a szakdolgozatát.

Az ügyben arról tájékoztattuk a hozzánk fordulót, hogy a felsőoktatási törvény 59. § (4) bekezdése alapján a felsőoktatási intézmény tanulmányi és vizsgaszabályzatában határozza meg a képzési időszakokat és azok belső ütemezését, valamint a tanulmányi kötelezettségek teljesítésének szabályait, illetőleg az ismeretek ellenőrzésének és értékelésének módját, a vizsgákra történő jelentkezésnek, a vizsgák megszervezésének és lebonyolításának rendjét, valamint azt, hogy hány kreditet kell összegyűjtenie a hallgatónak ahhoz, hogy tanulmányait az államilag támogatott képzésben folytathassa. E rendelkezésre tekintettel a szakdolgozat témaválasztás rendjének meghatározása a felsőoktatási intézmény hatáskörébe tartozik, azt a felsőoktatási intézmény tanulmányi és vizsgaszabályzatában kell rögzíteni. Tájékoztatott továbbá, hogy hivatalunknak csak oktatási jogsélem esetén van hatásköre eljárni, célszerűségi szempontból, egyéni érdeksérelemre hivatkozva a felsőoktatási intézmény döntését felülvizsgálni nem áll módunkban. (OK-K-OJOGB-596/2011.)

Egy hallgató azzal a problémával fordult hivatalunkhoz, hogy a felsőoktatási intézményben elveszett a már leadott vizsgadolgozata.

A felsőoktatási törvény egyes rendelkezéseinek végrehajtásáról szóló 79/2006. (IV. 5.) Korm. rendelet 15. § (1) bekezdése alapján a felsőoktatási intézmény iratkezelési rendjét az intézmény a köziratokról, a közlevéltárakról és a magánlevéltári anyag védelméről szóló 1995. évi LXVI. törvény és a közfeladatot ellátó szervek iratkezelésének általános követelményeiről szóló 335/2005. (XII. 29.) Korm. rendelet előírásai alapján szabályozza. E rendelkezés értelmében a felsőoktatási intézmény iratkezelési szabályzata irányadó a vizsgadolgozatok átvételével, kezelésével, őrzésével kapcsolatos kérdések tekintetében.

Tájékoztattuk a panaszost, hogy amennyiben bizonyítani tudja, hogy vizsgadolgozatát elkészítette, és az intézmény által megjelölt határidőben leadta, úgy a hallgatót az intézmény mulasztásából kifolyólag nem érheti hátrány. Ha ennek ellenére emiatt mégis hátrány érné, úgy az intézmény döntése ellen jogorvoslással élhet. (OK-K-OJOGB-503/2011.)

A felsőoktatási törvény 39. § (7) bekezdése értelmében a Kormány előnyben részesítési követelményt állapíthat meg a hátrányos helyzetű hallgatói csoport és a fogyatékossgal élő jelentkezők csoportjához tartozók részére. Ennek részletszabályait a felsőoktatási törvény egyes rendelkezéseinek végrehajtásáról szóló 79/2006. (IV. 5.) Korm. rendelet 18-20. §-ai tartalmazzák. Többen érdeklődtek arról, hogy a jogosultak körébe tartoznak-e, illetve hogyan vehetik igénybe a jogszabályban biztosított kedvezményt.

Egy beadványozó a fogyatékossgal élő hallgatókra vonatkozó felsőoktatásban érvényesülő kedvezményekkel és jogokkal kapcsolatban kért tájékoztatást. A beadványozó középiskolai tanulmányai során diszkalkulia veszélyeztetettsége miatt fel volt mentve matematika tárgyból az értékelés, minősítés alól. A beadványozót tájékoztattuk, hogy a felsőoktatási törvény 61. § (1)-(2) bekezdése értelmében a fogyatékossgal élő hallgató részére biztosítani kell a fogyatékossgához igazodó felkészítést és vizsgáztatást, továbbá segítséget kell nyújtani részére ahhoz, hogy teljesíteni tudja a hallgatói jogviszonyából eredő kötelezettségeit. Indokolt esetben mentesíteni kell egyes tantárgyak, tantárgyrészek tanulása vagy a beszámolás kötelezettsége alól. Szükség esetén mentesíteni kell a nyelvvizsga vagy annak egy része, illetőleg szintje alól. A vizsgán biztosítani kell a hosszabb felkészülési időt, az írásbeli beszámolón lehetővé kell tenni a segédeszköz (írógép, számítógép stb.) alkalmazását, szükség esetén az írásbeli beszámoló szóbeli beszámolóval vagy a szóbeli beszámoló írásbeli beszámolóval történő felváltását. Az e bekezdés alapján nyújtott mentesítés kizárólag a mentesítés alapjául szolgáló körülménnyel összefüggésben biztosítható és nem vezethet alap- és mesterképzésben az oklevél által tanúsított szakképzettség, illetve felsőfokú szakképzettségben a bizonyítvány által tanúsított szakképesítés megszerzéséhez szükséges alapvető tanulmányi követelmények alóli felmentéshez. A fogyatékossgal élő hallgatókkal kapcsolatos intézményi feladatok végrehajtásának rendjét a felsőoktatási intézmény szervezeti és működési szabályzata határozza meg. A fogyatékossgal élő hallgatók tanulmányaival kapcsolatos elveket, az előnyben részesítési szempontokat és eljárási szabályokat a Kormány határozza meg, szabályait a felsőoktatási törvény egyes rendelkezéseinek végrehajtásáról szóló 79/2006. (IV. 5.) Korm. rendelet 18-20. §-a tartalmazza. Ezen Korm. rendelet 18. § (1) bekezdése alapján a fogyatékossgal élő hallgató számára – kérelmére – a felsőoktatási intézmény a tanterv előírásaitól részben vagy egészében eltérő követelményeket állapíthat meg, illetve – figyelemmel a felsőoktatási törvény 39. §-ának (7) bekezdésére – azok teljesítésétől eltekinthet. A felsőoktatási törvény 39. §-ának (7) bekezdése, a korábban már hivatkozott azon rendelkezést ismétli meg, hogy az előnyben részesítés nem vezethet alap- és mesterképzésben az oklevél által tanúsított szakképzettség, illetve felsőfokú szakképzettségben a bizonyítvány által tanúsított szakképesítés megszerzéséhez szükséges alapvető tanulmányi követelmények alóli felmentéshez.

A diszkalkuliás tanuló esetében biztosítandó kedvezményi lehetőségeket a Korm. rendelet 18. § (5) bekezdésének c) pontjának alpontja részletezi, miszerint a diszkalkuliás hallgató a számítási feladatok alól felmentést kaphat, esetében a vizsgák alkalmával engedélyezhető mindazon segéd-eszközök használata, amelyekkel a hallgató a tanulmányai során korábban is dolgozott (táblázatok, számológép, konfiguráció, mechanikus és manipulatív eszközök), továbbá hosszabb felkészülési időt lehet számára biztosítani. A fogyatékossgal élő hallgató fogyatékossgának típusát és mértékét, annak végleges vagy időszakos voltát szakvéleménnyel igazolja. Amennyiben a jelentkező fogyatékossga már a közoktatási tanulmányai során is fennállt, és erre tekintettel tanulmányai és az érettségi vizsga során kedvezményben részesült, ez esetben a szakvélemény kiadására a közoktatási törvényben meghatározott szakértői és rehabilitációs bizottság jogosult. Ebben az esetben a hallgató a felsőoktatási intézmény szabályzatában meghatározott módon nyújtja be azoknak a közoktatási intézmény által kiállított dokumentumoknak – az intézmény által hitelesített – másolatát, melyek igazolják, hogy fogyatékossga a középfokú tanulmányai során fennállt és emiatt kedvezményben részesült. Amennyiben azonban a fogyatékossgát később állapították meg, akkor a szakvélemény kiállítására a Nemzeti Rehabilitációs és Szociális Hivatal jogosult. A hallgató fogyatékossgára tekintettel a fent részletezett szakvélemény alapján kérheti a tanulmányi kötelezettségek teljesítése, illetve a vizsgák alóli részleges vagy teljes felmentését vagy azok más módon történő teljesítésének engedélyezését. A fentiekre, valamint arra tekintettel, hogy a beadványozó már középiskolai tanulmányai során is kedvezményben részesült a matematika tantárgy tekintetében, javasoltuk, hogy a kérdés rendezése érdekében kérje a szakértői és rehabilitációs bizottság segítségét, valamint tanulmányozza át az intézmény vonatkozó szabályzatát. (OK-K-OJOGB-59/2011.)

Az idei évben kérdésként merült fel a diploma minősítésének kiszámítási módja, illetve az is, hogy az oklevelet névváltozás esetén milyen névre kell kiállítani.

Egy beadványozó aziránt érdeklődött, hogy amennyiben tanulmányai folytatása során módosult a felsőoktatási intézmény tanulmányi és vizsgaszabályzata, számítható-e a diplomaátlaga az új szabályozás szerint, amennyiben ez kedvezőbb számára. A beadványozót arról tájékoztattuk, hogy a felsőoktatási törvény 58. § (9) bekezdése alapján új vagy módosított tanulmányi és vizsgakövetelmények bevezetésére felmenő rendszerben kerülhet sor. A felmenő rendszer fogalmát a törvény 147. § 5. pontja határozza meg. Ennek értelmében a felmenő rendszer képzésszervezési elv, amely alapján az új vagy módosított tanulmányi és vizsgakövetelményt azoktól a hallgatóktól lehet megkövetelni, akik a bevezetését követően kezdték meg a tanulmányaikat, illetve azoktól, akik azt megelőzően kezdték meg tanulmányaikat, de választásuk alapján az új vagy módosított tanulmányi és vizsgakövetelmények alapján készülnek fel. Tekintettel arra, hogy a beadványozó esetében a tanulmányi és vizsgakövetelmények nem, pusztán a diploma minősítésének kiszámítási módja változott, ez a tanulmányi és vizsgaszabályzat (a továbbiakban: TVSZ) módosítás a felkészülést nem befolyásolta, hiszen a TVSZ módosítás nem érinti azokat a tanulmányi és vizsgakövetelményeket, amelyek alapján ő tanulmányi kötelezettségeit teljesítette. Ezen okból kifolyólag a beadványozó választása alapján sem készülhetett volna fel az új tanulmányi és vizsgakövetelmények alapján. Figyelembe kell venni továbbá azt a körülményt is, hogy utólag, a teljesítést követően nincsen arra mód, hogy a hallgató megvizsgálja, hogy teljesítménye a tanulmányai megkezdésekor hatályban volt régi, vagy a módosított TVSZ rendelkezései alapján ítéltető meg kedvezőbbben, és ennek alapján utólag nyilatkozzon arról, melyik TVSZ alapján készült fel. Tájékoztattuk a beadványozót továbbá arról is, hogy a diploma minősítésének kiszámítására vonatkozó rendelkezéseket a visszaható hatály tilalmának alkotmányos elvére is tekintettel kizárólag felmenő rendszerben lehet bevezetni. Abban az esetben, ha a módosított TVSZ visszamenőleges hatállyal kerülne alkalmazásra, nem érvényesülne az új jogszabályok/szabályzatok bevezetése, illetve a jogszabályok/szabályzatok módosítása

során a megfelelő felkészülési idő biztosításának követelménye sem. E követelmény azt a részkötelezettséget hártja a szabályzatot alkotó/módosító intézményre, hogy az új, illetve a módosított szabályzat hatálybalépésének időpontját úgy határozza meg, hogy kellő idő maradjon a szabályzat szövegének megismerésére, a szabályzat alkalmazására való felkészüléshez, valamint a szabályzattal érintett személyek és szervek számára annak eldöntéséhez, hogy miként alkalmazkodjanak a szabályzat rendelkezéseire. Ezen okból kifolyólag is a képesítési követelmények általában a felmenő rendszert részesítik előnyben. Fentiek alapján tekintettel arra, hogy a TVSZ módosítás időpontjában a beadványozónak már volt olyan vizsgálója, ami a diplomája minősítését befolyásolta, illetve az új számítási módszer szerint a korábbtól eltérően befolyásolta volna, az ő esetében a módosított számítási módszer visszamenőleges hatállyal nem alkalmazható. (OK-K-OJOGB-460/2011.)

Egy hallgató azzal kapcsolatban élt panasszal, hogy a felsőoktatási intézmény arra a névre szeretné kiállítani részére az oklevelét, amit a szakdolgozat védelme során viselt, pedig ő a védelem és a diploma kiállítása között nevet változtatott, és kérte, hogy az oklevelét már a kiállításkor viselt nevére állítsák ki. A hallgatót tájékoztattuk, hogy a diploma közokirat, melyet arra a névre kell kiállítani, amit az oklevél kiállításának napján visel. (OK-K-OJOGB-283/2011.)

Egy hallgató a doktorandusz képzéssel kapcsolatos kérdéseivel kereste meg hivatalunkat. Amellett, hogy a doktori fokozat megszerzésének feltételeit a 33/2007. (III. 7.) Korm. rendelet részletesen leírja, a felsőoktatási törvény is több garanciális szabályt tartalmaz a doktori képzésre vonatkozó külön szabályok sorában.

A hallgató állami ösztöndíjas, nappali tagozatos doktorandusz képzésben vesz részt. Egy ösztöndíjnak köszönhetően egy időre külföldre költözik. A külföldön tartózkodás ideje alatt azonban a doktori iskola, amelynek hallgatója, megszűnik. Ezzel összefüggésben az alábbi kérdéseket tette fel hivatalunknak.

- Milyen jogviszony státuszok vannak a doktori képzésben?
- A külföldi tanulmányút hogyan számítható be a képzési időszakba?
- Mik az ösztöndíj folyósításának feltételei és ezek jogviszony típusonként hogyan változnak?
- Az ösztöndíj hogyan és meddig használható fel?
- Ha megszűnik a doktori iskola, mivel a Magyar Akkreditációs Bizottság nem engedélyezte a működését, hol folytathatja tanulmányait?

A beadványozó kérdéseire az alábbi tájékoztatást nyújtottuk. A felsőoktatásra vonatkozó szabályozásról általánosságban az mondható el, hogy háromszintű: a legmagasabb szinten a felsőoktatási törvény, – azon belül főleg a doktori képzésre vonatkozó külön szabályok –, a középső szinten annak végrehajtási rendeletei, – doktori képzés tekintetében elsősorban a doktori iskola létesítésének eljárási rendjéről és a doktori fokozat megszerzésének feltételeiről szóló 33/2007. (III. 7.) Korm. rendelet –, és legalsó szinten az adott felsőoktatási intézmény belső szabályzatai, – doktori képzés tekintetében elsősorban természetesen a doktori szabályzat – rendelkezik a képzés részleteiről. Ahhoz, hogy valaki a rá vonatkozó szabályozást megismerje, mindhárom szintet meg kell néznie, és egyszerre, egymásra való tekintettel alkalmaznia.

- A jogviszony a doktori képzésben – ahogy a felsőoktatásban minden képzésben – finanszírozási szempontból lehet államilag támogatott és költségtérítéses képzés; munkarend szempontjából nappali és esti/levelező. Más státuszbeli különbség nincs.
- A külföldi tanulmányút éppen úgy számítható be a tanulmányokba, mint bármely más képzésben teljesített tanulmányok. Amennyiben kreditként elismerhetők az egyes elvégzett tantárgyak, akkor beszámíthatók, ellenkező esetben nem. A kreditelismerésről részletesen a felsőoktatási törvény 58. § (7) bekezdése szól.

- Tanulmányi ösztöndíjat kizárólag az államilag támogatott képzésben részt vevő hallgató kaphat. Az ösztöndíjakról részletesebben a felsőoktatásban részt vevő hallgatók juttatásairól és az általuk fizetendő egyes térítésekről szóló 51/2007. (III. 26.) Korm. rendelet ad felvilágosítást.
- Az ösztöndíj felhasználására nézve semmiféle szabály nincsen, azt a hallgató a megélhetésére kapja.
- A doktori iskola megszüntetéséről a felsőoktatási intézmény vagy annak a fenntartója dönt, a MAB erre csak javaslatot tesz. A döntésről hozott határozatban rendezni kell minden függőben lévő kérdést, így a folyamatban lévő tanulmányok kérdését is. Egyébiránt a doktorandusz bármely más hallgatóhoz hasonlóan kérheti átvételét más felsőoktatási intézménybe. (OK-K-OJOGB-26/2011.)

A hallgatói jogviszony megszüntetésével kapcsolatban több esetben tájékoztattuk arról a hallgatókat, hogy a felsőoktatási intézmények egyoldalú nyilatkozattal is megszüntethetik a hallgatói jogviszonyt a felsőoktatási törvényben leírt esetekben. A törvény 76. § (2) bekezdése értelmében ugyanis a felsőoktatási intézmény egyoldalú nyilatkozattal is megszüntetheti annak a hallgatónak a hallgatói jogviszonyát, aki a tanulmányi és vizsgaszabályzatban, illetve a tantervben rögzített, a tanulmányokban való előrehaladással kapcsolatos kötelezettségeit nem teljesíti, vagy egymást követő két alkalommal nem jelentkezett be a következő tanulmányi félévre, vagy a hallgatói jogviszony szünetelését követően nem kezdi meg tanulmányait. Fontos garanciális szabály azonban, hogy a hallgatót minden esetben, legalább két alkalommal írásban fel kell hívni arra, hogy kötelezettségének a megadott határidőig tegyen eleget, és tájékoztatni kell a mulasztás jogkövetkezményeiről.

Egy beadványozó a hallgatói jogviszony egyoldalú megszüntetéséhez kapcsolódó intézményi oldalon fennálló értesítési kötelezettséggel, valamint a felsőoktatási intézmény döntésének jogerejével összefüggésben kért tájékoztatást. A beadványozót tájékoztattuk, hogy a felsőoktatási törvény 73. § (8) bekezdése valóban úgy rendelkezik, hogy a jogorvoslati kérelem benyújtása a döntés végrehajtását akadályozza, a végrehajtásra akkor kerülhet sor, ha jogorvoslati kérelmet nem nyújtottak be. A másodfokú döntés azonban a közléssel jogerőssé válik, és végrehajtható. Akkor azonban, ha a hallgató a másodfokú döntés ellen a bírósághoz fordul, a döntés nem végrehajtható. A felsőoktatási intézmény köteles az esetlegesen megkezdett végrehajtást is felfüggeszteni, amikor értesül arról, hogy a hallgató a döntés bírósági felülvizsgálatát kérte.

A törvény 76. § (2) bekezdésében foglalt mindhárom esetben a hallgatói jogviszony megszüntetésének feltétele, hogy az intézmény a hallgatót írásban felhívja a mulasztására, arra, hogy a megadott határidőig tegyen eleget a kötelezettségének, illetve a mulasztás következményeire. Amennyiben a két írásbeli felszólítás nem történt meg, akkor a felsőoktatási intézmény a hallgatói jogviszonyt az egyéb feltételek fennállása mellett sem szüntetheti meg. (OK-K-OJOGB-287/2011.)

Egy hallgató jogviszonyának megszüntetését sérelmezte. A beadványozó hallgatói jogviszonyát a felsőoktatási intézmény azzal az indokolással szüntette meg, hogy egy tárgyat háromszor vett fel, és nem sikerült teljesítenie. A beadványozó ugyanakkor előadta, hogy a főiskola döntése során nem vette figyelembe azt a tényt – amelyet pedig ő és hozzátartozói többször is jeleztek az intézmény felé –, hogy azon a napon, amikor a tárgyból vizsgáznia kellett volna, közlekedési balesetet szenvedett. A baleset következtében több héten át kórházi kezelésre szorult, és ezért nem tudta aznap, illetve ugyanazon vizsgaidőszakban később sem teljesíteni vizsgakötelezettségét. A működésünket

szabályozó 40/1999. (X. 8.) OM rendeletben biztosított hatáskörünkkel élve vizsgálatot indítottunk az ügyben, és felhívtuk az intézmény vezetőjét, hogy közölje az ügygel kapcsolatos álláspontját. Az intézményvezető nyilatkozatában előadta, hogy a tanulmányi és vizsgaszabályzat alapján nincs lehetőség negyedszeri tárgyfelvételre, így a hallgató tanulmányait – korábbi tanulmányainak beszámításával – csak abban az esetben folytathatja, ha az intézménybe újra felvételizik és felvételt nyer. Ezt követően azonban a vizsgálat során egy későbbi levelében az intézmény rektora arról tájékoztatta hivatalunkat, hogy a főiskola szenátusa időközben megváltoztatta a tanulmányi és vizsgaszabályzatot, és az új szabályozás nem korlátozza már egy tantárgyból a tantárgyfelvételek számát, ezért a hallgató indokait figyelembe véve lehetőséget látnak a beadványozó tanulmányainak folytatására, ennek érdekében a beadványozó hallgatói jogviszonyát helyreállították. (OK-K-OJOGB-93/2011.)

Egy pszichológia szakos hallgató panasszal fordult hozzánk hallgatói jogviszonyának megszüntetése miatt. Az intézmény határozata szerint a jogviszonyt azért szüntették meg, mert a hallgató három tárgyból is (A pszichológia biológiai alapjai 2., A pszichológia biológiai alapjai 3., Személyiséglélektan szigorlat) kimerítette a háromszori tantárgyfelvétel lehetőségét, és ekkor sem sikerült e tárgyakat abszolválnia. Ezzel szemben a hallgató által csatolt dokumentumok közül a leckekönyv másolatából kiderül, hogy A pszichológia biológiai alapjai 3. tárgyból elégséges (2) eredménnyel vizsgázott le. A Személyiséglélektan szigorlatról pedig szintén van a leckekönyvben bejegyzés, ami szerint a hallgató közepes (3) érdemjegyet kapott. Egyik esetben sem szerepel az indexben olyan hivatalos bejegyzés az intézmény részéről, amely érvénytelenítene az érdemjegyeket, illetve bármilyen magyarázatot adna az értékelés figyelmen kívül hagyására. A pszichológia biológiai alapjai 2. tárgyból abban a félévében, amikor utolsó alkalommal próbálkozott a hallgató, a vizsgaidőszakban elmondása szerint nem hirdettek meg számára annyi vizsgalehetőséget, amennyit az intézmény szabályzata előír (vagyis a vizsga után egy javítóvizsga és egy ismétlődő javítóvizsga lehetőséget), neki ugyanis csak egy vizsgát, és azután egy javítóvizsgát adtak meg. A javítóvizsgára egyébként orvosi okok miatt nem tudott elmenni, az erre vonatkozó igazolását azonban szintén nem fogadta el az intézmény. A működésünket szabályozó 40/1999. (X. 8.) OM rendeletben biztosított hatáskörünkkel élve vizsgálatot indítottunk az ügyben, és kértük az intézmény vezetőjét, hogy közölje az ügygel kapcsolatos álláspontját. Megkeresésünkben kértük, hogy a hallgatói jogviszony megszüntetésének alapjaként érintett egyes tárgyak tekintetében külön-külön adjon tájékoztatást arról, hogy az intézmény miért nem vette figyelembe a teljes bizonyító erővel rendelkező közokirat – a leckekönyv – bejegyzéseit, illetve A pszichológia biológiai alapjai 2. tárgy esetében mennyi vizsgaidőpont volt meghirdetve, ez összhangban áll-e a szabályzat rendelkezéseivel, és a hallgató hogyan jelentkezett ezekre, illetve hogyan igazolta távolmaradását. Az intézményvezető válaszában arról tájékoztatta hivatalunkat, hogy a hallgatói jogviszony megszüntetéséről szóló határozat ellen a panaszos fellebbezéssel élt, a felülbírálati bizottság pedig úgy ítélte meg, hogy a tényállás nem kellőképpen tisztázott, mindhárom tantárgy esetében vannak aggályos kérdések, melyek kivizsgálására elsőfokú eljárás keretében kell sort keríteni. Ennek érdekében a bizottság a hallgató jogviszonyát megszüntető elsőfokú döntést megsemmisítette és az első fokon eljáró szervet új eljárás lefolytatására kötelezte. Ennek eredményeképpen a megismételt elsőfokú eljárásban a tényállás tisztázására került, az eljáró szerv hiteles bejegyzésnek fogadta el a hallgató által teljesített két tárgy érdemjegyének a leckekönyvben történt feltüntetését, a hallgató által nem teljesített tárgy esetében pedig megállapította, hogy a hallgató betegségére tekintettel az érintett tanszék úgy járt volna el helyesen, ha biztosít még egy vizsgalehetőséget a hallgató számára. Mindezekre tekintettel az első fokon eljáró szerv a hallgató hallgatói jogviszonyát fenntartotta, így a panaszos tanulmányait folytathatta. (OK-K-OJOGB-489/2011.)

Egy panaszos szintén hallgatói jogviszonyának megszüntetésével kapcsolatban kérte hivatalunk segítségét. A hallgató 2004-ben kezdte meg tanulmányait gépészmérnök szakon, majd 2007-ben

ezzel párhuzamosan ugyanezen egyetem nemzetközi gazdálkodás szakán. A panaszos előadása szerint a nemzetközi gazdálkodás szak tárgyainak túlnyomó többségét a gépészmérnök szakon vette fel, majd teljesítést követően akkreditáltatta azokat a nemzetközi gazdálkodás szakon. Így fordulhatott elő, hogy a nemzetközi gazdálkodás szakon közvetlenül csak 42 kreditet szerzett 8 félév alatt, az ezen felüli krediteket ugyanis az akkreditált tárgyakra révén teljesítette. A beadványban foglaltak szerint az intézmény tanulmányi és vizsgaszabályzatának (a továbbiakban: TVSZ) 3. § (6) bekezdése kimondja, hogy a hallgató hallgatói jogviszonyát az érintett egyetem egyoldalú elbocsátó nyilatkozattal megszünteti, ha a hallgató első alap- vagy mesterképzésben vesz részt, legalább két lezárt aktív félévvel rendelkezik, és a tavaszi félév vizsgaidőszakának lezárása után az összes megszerzett kreditjei száma nem éri el az összes addigi aktív félévei számának tizenötszörösét, figyelembe véve a (8), (9) és (10) bekezdésben leírtakat. Az ellenőrzések során a szabadon választható tantárgyakból teljesített kreditek legfeljebb a tantervben meghatározott szabadon választható tantárgyakra vonatkozó kreditkeret mértékéig vehetők figyelembe, kivéve a felzárkózást segítő szabadon választható tantárgyak kreditjeit, amelyekből alapképzésben legfeljebb 10 kredit korlátozás nélkül figyelembe veendő. E rendelkezés alapján a hallgatót 2008-ban, 2009-ben és 2011-ben is elbocsátották a nemzetközi gazdálkodás szakról. A hallgató mindhárom alkalommal jogorvoslattal élt arra hivatkozva, hogy mivel ő 2004-ben már megkezdte tanulmányait a gépészmérnök szakon, így e képzés esetében nem tekinthető első alapképzésnek. 2008-ban és 2009-ben az intézmény a jogorvoslati kérelemnek helyt adott, így a hallgató folytathatta tanulmányait. 2011-ben azonban a jogorvoslati bizottság a hallgató jogorvoslati kérelmét elutasította.

Az ügyben a hivatal feladatairól és működésének szabályairól szóló 40/1999. (X. 8.) OM rendeletben biztosított jogkörrel élve vizsgálatot indítottunk. Eljárásunk során nyilatkozatot kértünk a panasszal érintett intézmény vezetőjétől.

A rektor válaszában arról tájékoztatott, hogy a hallgató 2004 szeptemberétől volt a korábbi képzési rendszer szerinti egyetemi szintű gépészmérnöki szak hallgatója, ahol 2011 januárjában szerzett diplomát, azaz maximálisan kihasználta a 10 féléves képzésben rendelkezésére álló 13 államilag finanszírozott félévet. A hallgató emellett 2007 szeptemberében beiratkozott a nemzetközi gazdálkodás szakra alapképzésben, költségtérítéses finanszírozási formában. A rektor nyilatkozatában foglaltak szerint a 2007 szeptemberében induló képzésben az egyetem nem határozott összegű, féléves, hanem felvett kreditenként fizetendő költségtérítést állapított meg. Ezért a hallgató az egyetem szabályzatában található joghézagot kihasználva az államilag támogatott képzésben vette fel a költségtérítéses képzés tárgyainak többségét is, és fogadtatta be azokat külön eljárási díjfizetési kötelezettség nélkül a költségtérítéses képzésében, ahol csak azokat a tárgyakat vette fel, amelyek előzetes követelményében szerepelt a nemzetközi gazdálkodás szakhoz tartozás.

A TVSZ előírja az első alap- és mesterképzésben részt vevők részére a mintatantervhez képest legalább fele sebességű előrehaladás követelményét, melynek ellenőrzése során a befogadtatott tantárgyakat nem veszik figyelembe. Mivel a hallgató tantárgyai nagy részét a gépészmérnök szakon vette fel, a nemzetközi gazdálkodás szakon nem szerzett elegendő kreditet, így 2011 júliusában szakjáról elbocsátották. A hallgató a döntés ellen fellebbezéssel élt, amit a hallgatói jogorvoslati bizottság elutasított. A nyilatkozatban foglaltak szerint a hallgató új felvételi eljárás során az intézménybe felvételt nyerhet, és ebben az esetben az eddig teljesített tantárgyait befogadtatva legfeljebb két félév alatt megszerezheti a diplomáját.

A hallgató panasza, a rektor nyilatkozatában foglaltakat és a hivatalunk rendelkezésére bocsátott egyéb dokumentumokat összevetettük a vonatkozó jogszabályi rendelkezésekkel, és ennek nyomán az alábbi álláspontot alakítottuk ki. A felsőoktatási törvény 76. § (2) bekezdése alapján a felsőoktatási intézmény egyoldalú nyilatkozattal is megszüntetheti annak a hallgatónak a hallgatói jogviszonyát, aki a tanulmányi és vizsgaszabályzatban, illetve a tantervben rögzített, a tanulmányokban való előrehaladással kapcsolatos kötelezettségeit nem teljesíti, feltéve, hogy

a hallgatót – legalább két alkalommal – írásban felhívták arra, hogy kötelezettségének a megadott határidőig tegyen eleget és tájékoztatták a mulasztás jogkövetkezményeiről. E törvényi rendelkezés alapján határozza meg az érintett egyetem tanulmányi és vizsgaszabályzata a min-tantervben rögzítettekhez képest legalább fele sebességű előrehaladás követelményét, melynek nem teljesítése a hallgató elbocsátását vonja maga után. A kar honlapján található TVSZ 3. § (6) bekezdése értelmében az 1. § (2) a.), 1. § (2) b.), 1. § (2) d.), 1. § (2) e.) hallgató hallgatói jogviszonyát az egyetem egyoldalú elbocsátó nyilatkozattal megszünteti, ha a hallgató első alap- vagy mesterképzésben vesz részt, legalább két lezárt aktív félévvel rendelkezik, és a tavaszi félév vizsgaidőszakának lezárása után az összes megszerzett kreditjei száma nem éri el az összes addigi aktív félévei számának tizenötszörösét, figyelembe véve a (8), (9) és (10) bekezdésben leírtakat. Az ellenőrzések során a szabadon választható tantárgyakból teljesített kreditek legfeljebb a tantervben meghatározott szabadon választható tantárgyakra vonatkozó kreditkeret mértékéig vehetők figyelembe, kivéve a felzárkózást segítő szabadon választható tantárgyak kreditjeit, amelyekből alapképzésben legfeljebb 10 kredit korlátozás nélkül figyelembe veendő. A (8)-(9)-(10) bekezdésekben foglaltak szerint a tavaszi félév vizsgaidőszakának lezárása után elvégzett, a hallgató által megszerzett kreditekre vonatkozó ellenőrzés az időben ezt követően megszerzett krediteket nem veszi figyelembe. A (6) a.) szerinti ellenőrzések során az adott szakra történt felvételt megelőzően megszerzett, majd befogadott kreditek nem vehetők figyelembe. Ha a hallgató az adott szakra történt felvételt megelőzően megszerzett kreditekkel rendelkezik, akkor ezek befogadása után a KTB-hez kérvényt adhat be a (6) a.) szerinti ellenőrzések módosítására. A TVSZ VI. számú értelmezése – melyre nyilatkozatában a rektor is hivatkozik – pontosítja az első képzés fogalmát. Ez alapján ha a hallgató párhuzamosan több képzésben is részt vesz, akkor csak a korábban megkezdett képzés minősül elsőnek. Nem minősül elsőnek a képzés, ha olyan képzési ciklushoz tartozik, amelyik ciklushoz tartozó másik képzésben a hallgató már végbizon-yítványt szerzett.

Az ügyben a fentiek alapján elsőként eldöntendő kérdés az, hogy a hallgató által végzett alapképzés első alapképzésnek minősül-e, azaz a TVSZ-ben rögzített előrehaladási követelmény rá is irányadó-e. A felsőoktatási törvény 158. § (4)-(5) bekezdései szerint, ahol jogszabály főiskolai szintű végzettségről és szakképzettségről rendelkezik, azon alapfokozatot és szakképzettséget is érteni kell. Ahol jogszabály alapfokozatról és szakképzettségről rendelkezik, azon főiskolai szintű végzettséget és szakképzettséget is érteni kell. Ahol jogszabály egyetemi szintű végzettségről és szakképzettségről rendelkezik, azon mesterfokozatot és szakképzettséget is érteni kell. Ahol jogszabály mesterfokozatról és szakképzettségről rendelkezik, azon egyetemi szintű végzettséget és szakképzettséget is érteni kell. E rendelkezések értelmében a hallgató által a gépészmérnök szakon szerzett egyetemi szintű végzettség mesterfokozatnak feleltethető meg, így a hallgató által a nemzetközi gazdálkodás szakon folytatott képzés első alapképzésnek minősül, mivel a hallgató korábban alapképzésben nem vett részt. Ennek megfelelően a hallgatónak a TVSZ-ben rögzített előrehaladási követelményt teljesítenie kell, ellenkező esetben szakjáról elbocsátható.

A TVSZ azonban egyértelműen rendelkezik arra vonatkozóan, mely krediteket nem veszik figyelembe az előrehaladási követelmény ellenőrzése során. A TVSZ a befogadott kreditekkel kapcsolatban csak a következő korlátozást tartalmazza: az ellenőrzések során az adott szakra történt felvételt megelőzően megszerzett, majd befogadott kreditek nem vehetők figyelembe. Ennek megfelelően a TVSZ nem zárja ki a szakra történt felvételt követően megszerzett és befogadott kreditek figyelembe vételét az előrehaladási követelmények teljesítésének ellenőrzésekor, így álláspontunk szerint a hallgató által a gépészmérnök szakon felvett és teljesített krediteket – tekintettel arra, hogy azokat a nemzetközi gazdálkodás szakon elismerték és befogadták – az ellenőrzések során figyelembe kell venni. Amennyiben a hallgató a nemzetközi gazdálkodás szakra történt felvételét követően elismertetett kreditekkel együtt az előrehaladási követelményt teljesítette, jogviszonya álláspontunk szerint a TVSZ alapján nem szüntethető meg.

A fentiekre tekintettel a hivatalunk feladatairól és működésének szabályairól szóló 40/1999. (X. 8.) OM rendelet 7. § (7) bekezdésében biztosított jogkörnél fogva azzal a kezdeményezéssel fordultunk a rektorhoz, hogy intézményvezetői hatáskörében tegye meg a szükséges intézkedéseket a panaszos hallgatói jogviszonyának helyreállítása érdekében. A hivatal feladatairól és működésének szabályairól szóló 40/1999. (X. 8.) OM rendelet 7. § (9) bekezdése 30 napos határidőt határoz meg arra, hogy az intézményvezető a kezdeményezés elfogadásáról, illetve a kezdeményezéssel kapcsolatos állásfoglalásáról hivatalunkat értesítse. A beszámoló készítésének időszakában az intézményvezető részére küldött kezdeményezésre még nem érkezett válasz hivatalunkba. (OK-K-OJOGB-632/2011.)

Láthatóan az egyik legkomolyabb problémát az oklevél kiadásának feltételéül támasztott nyelvvizsga-követelmény jelenti. A témakörben nagy számú beadvány érkezett hozzánk.

Az előző évekhez képest csökkent, de továbbra is magas maradt azoknak a megkereséseknek a száma, amelyek a 40. életév betöltésével együtt járó nyelvvizsga-mentességre vonatkozó jogi szabályozás értelmezését kérték. Elmondtuk, hogy az ezzel kapcsolatos jogszabályokat többször módosították az elmúlt években. A korábbi felsőoktatásról szóló 1993. évi LXXX. törvény 123. § (10) bekezdése kimondta, hogy amennyiben az adott szakra vonatkozó képesítési követelmények általános nyelvvizsgát írnak elő, a követelmény teljesítése alól mentesülnek azok az egyetemi és főiskolai szintű képzésre felvett hallgatók, akik tanulmányaik – első évfolyamon történő – megkezdésének évében legalább a 40. életévüket betöltik. Ezt a rendelkezést 2003-ban, illetve 2004-ben úgy módosították, hogy a kedvezményt kiterjesztették azokra a hallgatókra is, akik a 2003 júliusában folytatott, illetve a 2003/2004. tanévben első évfolyamon megkezdett tanulmányaik során a szak képesítési követelményeiben meghatározott képzési idő alatt töltik be a 40. életévüket. A 2006. március 1-jétől hatályos felsőoktatásról szóló 2005. évi CXXXIX. törvény 150. § (1) bekezdése szerint, ha az oklevél, illetve bizonyítvány megszerzésének az előfeltétele az általános nyelvvizsga megléte, a követelmény teljesítése alól mentesülnek azok a hallgatók, akik tanulmányaiknak első évfolyamon történő megkezdésének évében legalább a negyvenedik életévüket betöltik. A fenti szabályozás alapján tehát az alábbi megállapításokat tehetjük. A főszabály – mind a régi, mind az új felsőoktatási törvény alapján – az, hogy csak abban az esetben mentesíthető a hallgató a nyelvvizsgatételi kötelezettsége alól, ha 40. életévét a tanulmányainak első évfolyamon történő megkezdésének évében betölti, vagy azt megelőzően betöltötte. Ez alól a szabály alól kivételt képeznek azok a hallgatók, akiknek hallgatói jogviszonya már 2003. július 1-jén fennállt vagy 2003 szeptemberében keletkezett, mert ők abban az esetben is mentesülnek a nyelvvizsga kötelezettség alól, ha 40. életévüket a szakjukra vonatkozó képesítési követelményekben meghatározott képzési idő alatt töltötték be. Mind a főszabály, mind a kivétel esetében fontos kitétel, hogy a szakra vonatkozó képesítési követelmények általános nyelvvizsgát írjanak elő. (OK-K-OJOGB-108/2011., OK-K-OJOGB-191/2011., OK-K-OJOGB-317/2011., OK-K-OJOGB-321/2011., OK-K-OJOGB-535/2011.)

Többen kérték hivatalunktól, hogy egyéni körülményeikre tekintettel, méltányosságból mentesítsük őket a nyelvvizsgatételi kötelezettség alól. A beadványozókat arról tájékoztattuk, hogy a felsőoktatási diploma kiadásához szükséges nyelvvizsga-követelmény alól méltányossági alapon felmentés nem adható. Erre nemcsak az oktatási jogok biztosa nem rendelkezik hatáskörrel, hanem Magyarország egyetlen jogalkalmazó szerve sem. A nyelvvizsga-követelményt jogszabály írja elő – a felsőoktatásról szóló 2005. évi CXXXIX. törvény –, változtatni rajta tehát csak a jogalkotó, törvény esetén az Országgyűlés tud. Egyetlen kivétel van az általános szabály alól. A törvény rendelkezése szerint kedvezményben részesíthető a fogyatékossgal élő hallgató. A korábban már ismertetettek szerint a felsőoktatásról szóló 2005. évi CXXXIX. törvény egyes rendelkezéseinek végrehajtásáról szóló 79/2006. (IV. 5.) Korm. rendelet 18-20. §-ai határozzák meg azokat a fogyatékossgokat, amelyek alapján a hallgató részben vagy egészben felmentést kaphat a nyelvvizsga-követelmény alól. Ennek elbírálása azonban szintén nem hivatalunk, hanem a felsőoktatási intézmény hatáskörébe tartozik. (OK-K-OJOGB-39/2011., OK-K-OJOGB-67/2011., OK-K-OJOGB-71/2011.)

Több esetben nyújtottunk tájékoztatást azzal összefüggésben, hogy egy konkrét szakra milyen nyelvi követelmények vonatkoznak. A felsőoktatási törvény 62. § (1) bekezdése alapján a felsőfokú tanulmányok befejezését igazoló oklevél kiadásának előfeltétele a sikeres záróvizsga, továbbá – ha e törvény másképp nem rendelkezik – az előírt nyelvvizsga letétele. Ha a képzési és kimeneti követelmény szigorúbb feltételt nem állapít meg, az oklevél kiadásához a hallgatónak be kell mutatnia azt az okiratot, amely igazolja, hogy alapképzésben egy középfokú, C típusú általános nyelvi, mesterképzésben a képzési és kimeneti követelményekben meghatározott államilag elismert vagy azzal egyenértékű nyelvvizsgát tett (a továbbiakban: nyelvvizsga). A tantervben a felsőoktatási intézmény meghatározhatja, hogy milyen nyelvekből tett nyelvvizsgát fogad el, azzal a megkötéssel, hogy a középiskolai érettségi bizonyítvány által tanúsított, illetve az érettségi vizsgaként elfogadott nyelvvizsgát általános nyelvi nyelvvizsgaként köteles elfogadni.

Fentiek értelmében az alap- és mesterképzési szakok képzési és kimeneti követelményeiről szóló 15/2006. (IV. 3.) OM rendeletben foglalt rendelkezések az irányadóak arra vonatkozóan, hogy az adott mesterképzési szak esetében milyen nyelvi követelményt kell teljesíteni. Ennek megfelelően az alap- és mesterképzési szakok képzési és kimeneti követelményeiről szóló 15/2006. (IV. 3.) OM rendeletben foglalt rendelkezések az irányadóak arra vonatkozóan, hogy az adott szak képzési és kimeneti követelményei között szerepel-e a felsőoktatásról szóló törvény által előírt egy középfokú C típusú általános nyelvvizsgánál szigorúbb követelmény. A felsőoktatásról szóló törvény ugyanis csak egy minden szak esetén kötelezően alkalmazandó minimumkövetelményt – egy középfokú C típusú általános nyelvi nyelvvizsga – határoz meg, azonban az egyes szakokra vonatkozó képzési és kimeneti követelmények között meghatározásra kerülhet ennél szigorúbb kimeneti követelmény is.

Fontos kiemelni továbbá, hogy a felsőoktatásról szóló törvény fent hivatkozott rendelkezése értelmében a felsőoktatási intézmény a tantervében meghatározhatja, mely nyelvekből tett nyelvvizsgát fogadja el. Így fordulhat elő, hogy egy adott szak tekintetében két felsőoktatási intézmény eltérően rendelkezik. (OK-K-OJOGB-349/2011., OK-K-OJOGB-541/2011., OK-K-OJOGB-598/2011.)

Tájékoztattunk továbbá egy panaszost arról is, hogy az általános nyelvvizsga helyett szaknyelvi vizsga mindig elfogadható, hiszen a szaknyelvi vizsga nem kevesebbet, hanem éppen több nyelvtudást tanúsít az általánoshoz képest. Azonban a panaszosnak csak írásbeli nyelvvizsgája volt, vagyis nem felelt meg a komplex „C” típus követelményeinek. Továbbá a panaszos külföldi nyelvvizsgával rendelkezett, amely csak honosítás után használható fel Magyarországon. Ezért azt először honosíttatnia, esetleges kiegészítő vizsgával komplex „C” típusúvá bővítenie kell, ezek után már megfelel a szakjára előírt követelménynek. (OK-K-OJOGB-206/2011.)

A korábban hivatkozott jogszabályok tükrében, amennyiben a hallgató a nyelvi követelményt nem teljesítette, az oklevelét nem kaphatja meg.

Egy beadványozó aziránt érdeklődött, hogy a záróvizsga letételét követően mennyi időn belül kell igazolnia az oklevél kiadásához szükséges nyelvvizsga meglétét. Tájékoztattuk, hogy a felsőoktatási törvény 62. § (1) bekezdése értelmében a felsőfokú tanulmányok befejezését igazoló oklevél kiadásának előfeltétele a sikeres záróvizsga, továbbá – ha e törvény másképp nem rendelkezik – az előírt nyelvvizsga letétele. A (3) bekezdés szerint pedig az oklevelet az (1) bekezdés szerinti nyelvvizsgát igazoló okirat bemutatásától számított harminc napon belül kell kiállítani és kiadni annak, aki sikeres záróvizsgát tett. Ha a hallgató a záróvizsga időpontjában már bemutatta azt az okiratot, amely az (1) bekezdésben meghatározott követelmények teljesítését igazolja, az oklevelet a sikeres záróvizsga napjától számított harminc napon belül kell kiállítani és kiadni számára. Mindezekből következően a nyelvvizsga megszerzésére semmiféle időkorlát nincsen, amikor a volt hallgató megszerzi – akár évtizedekkel a záróvizsgája után –, benyújtja a felsőoktatási intézménynek, és onnantól számítva harminc napon belül a diplomáját kézhez kell kapnia. (OK-K-OJOGB-316/2011.)

Egy beadványozó azzal a kérdéssel kereste meg hivatalunkat, hogy külföldön szerzett érettségi bizonyítványa elismerhető-e a diploma kiadásához szükséges nyelvvizsgaként. A beadványban foglaltak szerint a romániai oktatási intézményben a képzés nyelve túlnyomórészt magyar volt, de ugyanolyan szinten tanulta a román nyelvet és irodalmat, mint a román anyanyelvű diákok. A beadványozót arról tájékoztattuk, hogy az idegennyelv-tudást igazoló államilag elismert nyelvvizsgáztatásról és a külföldön kiállított, idegennyelv-tudást igazoló nyelvvizsga-bizonyítványok Magyarországon történő honosításáról szóló 137/2008. (V. 16.) Korm. rendelet 14. § (1) bekezdése alapján az idegen nyelven folytatott és befejezett tanulmányokat igazoló, államilag elismert, külföldi közoktatási intézményben szerzett érettségi bizonyítvány, illetve államilag elismert, külföldi felsőoktatási intézményben szerzett oklevél, az oktatás nyelve szempontjából, államilag elismert általános, egynyelvű, komplex típusú felsőfokú nyelvvizsgának felel meg. Tekintettel arra, hogy a beadványozó tanulmányait olyan romániai középiskolában folytatta, ahol a képzés nyelve túlnyomórészt magyar volt, az ott román nyelvből tett érettségi vizsgája Magyarországon nyelvvizsgaként nem fogadható el. (OK-K-OJOGB-424/2011.)

Egy hallgató 2005-ben végzett egy felsőoktatási intézmény bölcsészettudományi karán történelem szakon. A diploma kiadásának feltétele esetében egy középfokú C típusú és egy alacsonyabb C

típusú nyelvvizsga volt. A középfokú nyelvvizsgát 2011-ben sikerült letennie, alapfokú nyelvvizsgaként pedig az 1998-ban a felsőoktatási intézmény idegennyelvi lektorátusán teljesített idegennyelvi szigorlatot szeretne volna elfogadtatni. A felsőoktatási intézmény azonban arra hivatkozással nem állította ki részére a diplomáját, hogy az idegennyelvi szigorlat alapfokú nyelvvizsgaként 2005. június 30-ig volt elfogadható, így a diploma kiállításához be kell mutatnia egy alapfokú C típusú nyelvvizsgát is. A panaszost arról tájékoztattuk, hogy az általa tett nyelvi vizsga elfogadása nem a felsőoktatási intézmény döntési körébe tartozik, hanem jogszabályváltozás következtében nem fogadható el nyelvvizsgaként. A felsőoktatási intézménynél tett nyelvi szigorlatok ugyanis az idegennyelv-tudást igazoló államilag elismert nyelvvizsgáztatás rendjéről és a nyelvvizsga-bizonyítványokról szóló 71/1998. (IV. 8.) Korm. rendelet 2005. V. 29-ig hatályos állapota szerint minősülhetnek a 13. (6) bekezdés szerint a felsőoktatási oklevélhez szükséges nyelvvizsgának, utána már nem. (OK-K-OJOGB-384/2011.)

A HALLGATÓK ÁLTAL FIZETENDŐ DÍJAK, TÉRÍTÉSEK ÉS A RÉSZÜKRE NYÚJTHATÓ TÁMOGATÁSOK

A finanszírozás tekintetében a kiinduló kérdés mindig az, hogy a hallgató államilag támogatott, vagy költségtérítéses képzésben vesz-e részt.

A felsőoktatási törvény 55. § (2) bekezdése értelmében egy személy tizenkét féléven át folytathat a felsőoktatásban tanulmányokat államilag támogatott képzésben (a továbbiakban: támogatási idő), beleértve a felsőfokú szakképzést is. A fogyatékos-sággal élő hallgató támogatási ideje négy félévvel megnövelhető. A támogatási időbe be kell számítani a megkezdett államilag támogatott félévet is, kivéve, ha betegség, szülés vagy más, a hallgatónak fel nem róható ok miatt nem sikerült befejezni a félévet. A támogatási idő számításánál figyelmen kívül kell hagyni a támogatási idő terhére teljesített félévet, ha megszűnt a felsőoktatási intézmény anélkül, hogy a hallgató a tanulmányait be tudta volna fejezni, feltéve, hogy tanulmányait nem tudta másik felsőoktatási intézményben folytatni. Figyelmen kívül kell hagyni azt a félévet is, amelyet tanulmányai folytatásánál a felsőoktatási intézmény a megszűnt intézményben befejezett félévekből nem ismert el. A támogatási idő legfeljebb két félévvel megnő, ha a hallgató egységes, osztatlan képzésben vesz részt és a képzési követelmények szerint a képzési idő meghaladja a tíz félévet. A doktori képzésben részt vevő hallgató támogatási ideje legfeljebb további hat félévvel meghosszabbítható. Az államilag támogatott képzésben való részvételt nem zárja ki a felsőoktatásban szerzett fokozat és szakképzettség megléte, azzal a megkötéssel, hogy azonos képzési ciklusban államilag támogatott képzésben kizárólag az 56. § (3) bekezdése szerinti feltételek fennállása esetén folytathatók tanulmányok. Ezt a rendelkezést alkalmazni

kell a felsőfokú szakképzés tekintetében is. A felsőoktatási törvény 56. § (3) bekezdés a) pontja szerint a támogatási idő számításakor egy félévként kell nyilvántartani, ha a hallgató – az elsőként megkezdett képzésének legkésőbb harmadik félévében létesített további (párhuzamos) hallgatói jogviszonyára tekintettel – egyidejűleg több felsőoktatási intézménnyel áll hallgatói jogviszonyban. (OK-K-OJOGB-171/2011., OK-K-OJOGB-599/2011.)

A felsőoktatási törvény fent hivatkozott rendelkezése 2010. január 1-jén lépett hatályba. A törvény 55. § (2) bekezdésében foglaltakat első alkalommal 2010 szeptemberétől az első évfolyamon államilag támogatott képzés keretében tanulmányokat kezdő hallgatók tekintetében, majd ezt követően felmenő rendszerben kell alkalmazni. (OK-K-OJOGB-414/2011.)

Egy beadványozó azzal a kérdéssel fordult hozzánk, hogy ha első főiskolai szintű diplomáját 2007-ben költségtérítéses képzésben szerezte meg, jogosult-e a második oklevélét államilag finanszírozott hallgatóként megszerezni. A beadványozót a fentiek alapján arról tájékoztattuk, hogy jogosult beadni a felvételi kérelmét államilag támogatott képzési formára is, tekintettel arra, hogy az első diplomáját költségtérítéses képzésben szerezte meg. Nincs azonban olyan jogszabályi előírás, amely szerint, aki az első felsőfokú oklevélének megszerzéséért költségtérítést fizetett, azt a második diploma megszerzésére irányuló tanulmányai során automatikusan államilag támogatott finanszírozási formába kell besorolni; azaz tanulmányait csak abban az esetben folytathatja államilag finanszírozott hallgatóként, ha egy adott szakon erre a képzési formára jelentkezik és felvételt nyer. (OK-K-OJOGB-524/2011.)

Ha a hallgató kimerítette a rendelkezésére álló államilag finanszírozott félévek számát, tanulmányait csak költségtérítéses képzésben folytathatja. A felsőoktatási törvény 126. § (1) bekezdése értelmében, ha a hallgató költségtérítéses képzésben vesz részt, a 125. § (1)-(2) bekezdésében meghatározott szolgáltatásokért költségtérítést fizet. A 125. § (1) bekezdés a) pontjában található felsorolás tartalmazza a képzési programban meghatározott oktatási és tanulmányi követelmények teljesítéséhez, a bizonyítvány, az oklevél, illetve doktori abszolutórium megszerzéséhez szükséges előadások, szemináriumok, konzultációk, gyakorlati foglalkozások, terepgyakorlatok legfeljebb két alkalommal történő felvételét.

Egy hallgató sérelmezte, hogy a felsőoktatási intézmény államilag finanszírozottról költségtérítéses finanszírozási formába sorolta át, tekintettel arra, hogy kimerítette az óvodapedagógus szakon rendelkezésére álló 6+2 félév államilag finanszírozott támogatási időt. A beadványában foglaltak szerint a hallgató háromgyermekes édesanya, két gyermeke a képzés során, 2007 áprilisában, illetve 2010 áprilisában született. A panaszban foglaltak szerint, mivel két gyermeke is tavaszi félév során született, ezért az érintett féléveket a hallgató neki fel nem róható ok miatt nem tudta befejezni. Ezért sajnálatos módon nem sikerült tanulmányait a képzésre előírt 6+2 félév alatt teljesítenie, így az intézmény államilag támogatott képzésről költségtérítéses képzésre sorolta át. A hallgató a költségtérítéses képzésre való átsorolás ellen a fentiekre hivatkozva jogorvoslattal élt, kérelmét azonban elutasították. Az ügyben a hivatal feladatairól

és működésének szabályairól szóló 40/1999. (X. 8.) OM rendeletben biztosított jogkörünkkel élve vizsgálatot indítottunk.

Megkeresésünkre az intézményvezető válaszában előadta, hogy a jogorvoslati eljárás során az ügyben eljáró dékán megállapította, hogy a panaszos egyik gyermeke 2007 áprilisában született. Tanulmányait ennek ellenére az adott félévben folytatta, gyakorlati jegyeit és minősítéseit egy kivételével megszerezte, a felvett vizsgáit sikeresen teljesítette. A panaszos másik gyermeke 2010 áprilisában született; ezt követően azonban ebben a félévben a felvett három gyakorlati kurzusából kettőt sikeresen teljesített. Az előbbieknél megfelelően megállapítást nyert, hogy a panaszos mindkét szóban forgó félévet befejezte, továbbá egyik félévben sem kezdeményezte a félév érvénytelenítését, regisztrációja visszavonását, és ezzel együtt a teljesített kurzusok és megszerzett kreditek érvénytelenítését. Ennek megfelelően a dékán az államilag finanszírozott 6+2 félév kimerítésére tekintettel a hallgatót költségtérítéssel képzési formába átsorolta.

A hallgató panaszát, valamint a rektor nyilatkozatában foglaltakat és a hivatalunk rendelkezésére bocsátott egyéb dokumentumokat összevetettük a vonatkozó jogszabályi rendelkezésekkel, és ennek nyomán az alábbi álláspontot alakítottuk ki. A felsőoktatási törvény 55. § (2) bekezdése szerint egy személy tizenkét féléven át folytathat a felsőoktatásban tanulmányokat államilag támogatott képzésben (a továbbiakban: támogatási idő), beleértve a felsőfokú szakképzést is. A fogyatékossgal élő hallgató támogatási ideje négy félévvel megnövelhető. A támogatási időbe be kell számítani a megkezdett államilag támogatott félévet is, kivéve, ha betegség, szülés vagy más, a hallgatónak fel nem róható ok miatt nem sikerült befejezni a félévet. Az 55. § (4) bekezdése azonban rögzíti, hogy az adott képzéshez rendelkezésre álló támogatási idő legfeljebb két félévvel lehet hosszabb, mint az adott tanulmányok képzési ideje. Ha a hallgató a támogatási idő alatt nem tudja befejezni tanulmányait, azt költségtérítéssel képzési formában folytathatja. A rendelkezésünkre álló dokumentumok alapján a hallgató a szülésekkel érintett félévek május 15. napjáig a felsőoktatási intézmény hallgatói követelményrendszerében foglaltaknak megfelelően nem nyújtott be olyan tartalmú kérelmet, melyben gyermekei születése okán kezdeményezi az adott félévre vonatkozó regisztrációja visszavonását, a teljesített kurzusok és megszerzett kreditek érvénytelenítését. A hallgató gyermekei születését követően mindkét érintett félévben tanulmányait folytatta, a vizsgaidőszakot mindkét esetben teljesítette, gyakorlati jegyeit, minősítéseit – összesen két tanegység kivételével – megszerezte. Ezért az érintett félévek befejezetteknek minősülnek, azok az államilag finanszírozott képzés időtartamába beleszámítandók. Tekintettel arra, hogy az előbbieket, valamint a fent hivatkozott jogszabályi rendelkezések szerint a hallgató az óvodapedagógus szakon a rendelkezésére álló 6+2 féléves államilag finanszírozott támogatási időt kimerítette, tanulmányait költségtérítéssel képzésben folytathatja. Ezért felsőoktatási intézmény a vonatkozó jogszabályi rendelkezéseknek megfelelően járt el, amikor a hallgatót költségtérítéssel finanszírozási formába átsorolta. (OK-K-OJOGB-341/2011.)

Speciális kérdésként vetődött fel az idei évben, miként érinti a párhuzamos képzésre vonatkozó szabályozás a költségtérítéssel képzésben tanuló hallgatókat.

Egy hallgató azzal kapcsolatban élt panasszal, hogy a felsőoktatási intézmény egy adott félévre mindkét képzésre befizettette vele a költségtérítést, pedig az ő képzése párhuzamos képzésnek minősül, ennek megfelelően azt egy félévként kell nyilvántartani, így álláspontja szerint nem lehet fizetési kötelezettsége mindkét képzésben. A hallgatót a következőkről tájékoztattuk. A felsőoktatási törvény 56. § (3) bekezdése szerint az ő képzése valóban párhuzamos képzésnek minősül, ám költségtérítéssel képzésben ennek a ténynek mások a jogkövetkezményei, mint államilag támogatott képzésben. A törvény szövege szerint a támogatási idő, illetve a költségtérítéssel képzéshez rendelkezésre álló idő számításakor egy félévként kell nyilvántartani, ha a hallgató párhuzamos

képzésben vesz részt. Államilag támogatott képzésben ez azt jelenti, hogy a rendelkezésre álló 12 félév minden félévben csak egyet fogy, annak ellenére, hogy a hallgató két jogviszonyban van. Ennek gyakorlati következménye, hogy egyik helyen sem kell fizetnie a képzésért. Költségtérítéses képzésben azonban a rendelkezésre álló idő pusztán annyit jelent, amennyit az 56. § (2) bekezdése biztosít, vagyis hogy a félévek száma nem korlátozott, de a hallgató jogszabályon alapuló juttatást, kedvezményt, szolgáltatást nem vehet igénybe, ha a felsőoktatási intézményben megkezdett féléveinek a száma - beleértve az államilag támogatott képzés idejét is - meghaladja a tizenhat félévet. Nem kell alkalmazni ezt a rendelkezést annál, aki a hallgatói jogviszonya megszűnését követő öt év eltelte után létesít új hallgatói jogviszonyt. Vagyis a hallgatónak mindkét képzésében költségtérítés-fizetési kötelezettsége keletkezik, pusztán annyi a könnyítés, hogy a hallgatói jogviszonyból eredő kedvezmények - amelyeket általában a diákigazolvánnyal lehet igénybe venni - szempontjából a rendelkezésre álló tizenhat félévből nem kettőt használ fel félévente. (OK-K-OJOGB-114/2011.)

Amennyiben a hallgató költségtérítéses képzésben folytatja tanulmányait, akkor is lehetősége van az összeg mérséklését, illetve bizonyos esetekben a fizetési kötelezettség alóli mentesülést kérvényezni. A felsőoktatási törvény 46. § (5) bekezdés c) pontja kimondja, hogy a hallgató joga, hogy vagyoni viszonyaira, jövedelmi helyzetére, tanulmányi eredményére tekintettel pénzbeli, illetve természetbeni gondoskodásban részesülhessen, e körben különösen fizetési kötelezettségeinek teljesítéséhez - a Kormány által meghatározott feltételek és szabályok szerint - mentességet, részletfizetési kedvezményt, halasztást kapjon. A törvény 126. § (3) bekezdése kimondja, hogy a szervezeti és működési szabályzatban kell meghatározni azokat a szabályokat, amelyek alapján a rektor dönt a költségtérítéses képzésben részt vevő hallgató esetén a tanulmányi eredmények alapján járó és a szociális helyzet alapján adható kedvezményekről, a részletfizetés engedélyezéséről.

Egy beadványozó hivatalunkhoz érkezett elektronikus levelében aziránt érdeklődött, van-e lehetőség szociális helyzetére tekintettel a felsőoktatási intézmény számára fizetendő költségtérítés méltányosságból történő csökkentésére, illetve elengedésére. A felsőoktatási törvény 126. § (1) bekezdése alapján ha a hallgató költségtérítéses képzésben vesz részt, a 125. § (1)-(2) bekezdésében meghatározott szolgáltatásokért költségtérítést, a (3)-(4) bekezdésben meghatározott szolgáltatásokért térítési díjat kell fizetnie. A költségtérítés és a térítési díj megállapításának és módosításának rendjét a térítési és juttatási szabályzatban kell meghatározni. A térítési és juttatási szabályzat alapján a hallgató és a felsőoktatási intézmény megállapodásban rögzíti a költségtérítés és a térítési díj összegét. Ugyanezen § (3) bekezdése szerint a szervezeti és működési szabályzatban kell meghatározni azokat a szabályokat, amelyek alapján a rektor dönt a költségtérítéses képzésben részt vevő hallgató esetén a tanulmányi eredmények alapján járó és a szociális helyzet alapján adható kedvezményekről, a részletfizetés engedélyezéséről. E rendelkezés alapján a hallgató az intézménytől kérheti a költségtérítés elengedését, mérséklését, esetleg részletfizetési kedvezményt. Ezeket azonban az intézmény nem köteles megadni. Az erre irányuló eljárás részleteinek az intézmény térítési és juttatási szabályzatában lehet utánanézni, illetve az intézménynél célszerű azt megérdeklődni. (OK-K-OJOGB-534/2011.)

A felsőoktatásról szóló törvény lehetőséget biztosít arra is, hogy költségtérítéses képzésben részt vevő hallgatók a jogszabályokban meghatározott feltételek teljesülése

esetén átkerülhessenek államilag támogatott képzési formára. A törvény 55. § (1) bekezdése alapján, ha az államilag támogatott hallgatói létszámkeretre felvett hallgatónak a tanulmányai befejezése előtt megszűnik a hallgatói jogviszonya, vagy az 59. § (4) bekezdésének c) pontjában foglalt feltétel nem teljesítése esetén, illetve egyéb okból tanulmányait költségtérítéses képzésben folytatja tovább, helyére – ilyen irányú kérelem esetén – a felsőoktatási intézményben költségtérítéses formában tanulmányokat folytató kiemelkedő tanulmányi teljesítményű hallgató léphet. Ezen rendelkezés két feltételt szab az átkerüléshez. Egyrészt, hogy kérelmet kell benyújtani, másrészt pedig kiemelkedő tanulmányi teljesítménnyel kell rendelkezni. Az államilag támogatott és költségtérítéses képzési forma közötti átsorolás rendjének konkrétabb szabályait a felsőoktatásban részt vevő hallgatók juttatásairól és az általuk fizetendő egyes térítésekről szóló rendelet 29. §-a tartalmazza. E § (5) bekezdése értelmében megüresedett államilag támogatott hallgatói létszámkeretre az vehető át, aki az utolsó két bejelentkezett félévében megszerezte az ajánlott tantervben előírt kreditmennyiségnek legalább az 50%-át, és az összesített korrigált kreditindex alapján létrehozott hallgatói rangsor elején lévő hallgató, továbbá akinek az összesített korrigált kreditindexe magasabb, mint az államilag támogatott hallgatók összesített korrigált kreditindex-jegyzékén a rangsor alsó ötödénél elhelyezkedő hallgató összesített kreditindexe. (OK-K-OJOGB-534/2011.)

Egy hallgató a következő ügyben kérte hivatalunk állásfoglalását. A hallgató tanulmányait 2004-ben kezdte meg. 2011-ben gyermeke született, ezért élni kívánt a kismamáknak járó költségtérítés mentességgel, azonban az intézmény nem terjesztette fel a kérelmét a minisztériumhoz arra hivatkozással, hogy 2007. augusztus 1. előtt nem részesült költségtérítés mentességben ilyen jogcímen. Az ügyben a következőkről tájékoztattuk a hallgatót. A felsőoktatásban részt vevő hallgatók juttatásairól és az általuk fizetendő egyes térítésekről szóló 51/2007. (III. 26.) Korm. rendelet 36. §-a szerint:

„Az a hallgató, aki

a) 2006. december 31-je előtt létesített hallgatói jogviszonyt és

aa) költségtérítéses képzésben vett részt és a félév (oktatási időszak) első napján terhességi-gyermekágyi segélyben, gyermekgondozási segélyben, gyermeknevelési támogatásban vagy gyermekgondozási díjban részesült, vagy

ab) közismereti tanári vagy hittanár-nevelő szakon egyszakos tanári oklevéllel már rendelkező magyar állampolgárságú hallgatóként második közismereti tanári szakképzettség megszerzésére irányuló szakon az adott tanári szak képesítési követelményeiben meghatározott időtartamban folytat tanulmányokat, és

b) a félév (oktatási időszak) első napján az aa) vagy az ab) pontok szerinti feltételeknek eleget tesz, azon a szakon, szakképzésben, melyben e rendelet hatálybalépése előtt az aa) vagy az ab) pont alapján korábban költségtérítés-mentességben részesült, a b) pont szerinti félévben (oktatási időszakban) költségtérítés fizetésére nem kötelezhető.”

A fentiek értelmében az a hallgató nem kötelezhető költségtérítés fizetésére, aki 2006. december 31. előtt létesített hallgatói jogviszonyt, költségtérítéses képzésben vett részt, és a rendelet hatályba lépését megelőzően a rendeletben foglalt feltételeknek megfelelően költségtérítés-mentességben részesült. A rendelet 37. § (1) bekezdése értelmében e rendelet – a (2)-(3) bekezdésben foglaltak kivételével – 2007. augusztus 1-jén lép hatályba. Ennek megfelelően valóban csak azok a hallgatók jogosultak például GYED-re hivatkozással költségtérítés-mentességre, akik 2007. augusztus 1. előtt is jogosultak voltak rá. (OK-K-OJOGB-709/2011.)

A felsőoktatási törvény pontosan meghatározza, államilag finanszírozott képzésben milyen esetekben kérhető térítési díj a hallgatóktól.

Hallgatók azzal a panasszal fordultak hozzánk, hogy egy felsőoktatási intézményben tanító szakon a testnevelés műveltségterületen kötelezően teljesítendő táborokkal összefüggésben térítési díjat kell fizetniük. A beadványban foglaltak szerint a tanító szakon a második félévtől műveltségterületek szerint vannak csoportokra osztva a hallgatók. Minden műveltségterületen vannak kötelezően elvégzendő tantárgyak, melyek teljesítése nélkül a hallgatók nem kaphatnak abszolutóriumot. A panaszosok a testnevelés műveltségterületi csoport hallgatói. E műveltségterületi csoportban a hallgatóknak három tábort kell kötelező tárgyként teljesíteniük, egy úszó-, egy evező-, és egy sítábort. E táborok igen jelentős költségeket rónak a hallgatókra, melynek előteremtése sokak számára nehézséget okoz. Az idei sítábor például a panaszosok előadása szerint 69.900 Ft-ba kerül, emellett külön fizetendő még az utasbiztosítás, az idegenforgalmi adó és az étkezés, továbbá a sífelszerelésről is a hallgatóknak kell gondoskodniuk. Azon hallgatók, akik év elején befizették a tanszéknek a sportkörü díjat, síbotot, sílécet és bakancsot ingyenesen bérelhetnek, a további sífelszerelések (overál, kesztyű, szemüveg) beszerzéséről azonban nekik is gondoskodniuk kell. A tábor árából a panaszosok előadása szerint várhatóan 25.000 Ft-ot visszatérít a HÖK, azonban még így is jelentős költség hárul a hallgatókra, melynek befizetése nélkül a kötelező tantárgyat nem tudják teljesíteni. A hallgatók sérelmezték továbbá, hogy bár e tárgyak gyakorlati jeggyel zárulnak, a táborokban rendszeresen vizsgaidőszakban kell részt venniük, így számukra egy héttel lerövidül a vizsgaidőszak. Az ügyben a hivatal feladatairól és működésének szabályairól szóló 40/1999. (X. 8.) OM rendeletben biztosított jogkörrel élve vizsgálatot indítottunk. Eljárásunk során nyilatkozatot kértünk a panasszal érintett intézmény vezetőjétől.

A rektor válaszában arról tájékoztatott, hogy a tanító szakon a hallgatók beiratkozásukkor előzetesen választanak a kar által felkínált műveltségterületek közül. Ezt követően az első félév végén a hallgatók megerősítik előzetes választásukat, vagy jelzik változtatási szándékukat. A műveltségterületek választásába csak abban az esetben kapcsolódik be a kari tanulmányi bizottság, ha a létszám egy adott területen betelt. Nem fordult elő azonban olyan eset, hogy hallgatót olyan műveltségterületre sorolt be a bizottság, amit a hallgató kifejezetten sérelmezett. A nyilatkozatban foglaltak szerint a műveltségterület-választást a kar a honlapon közzétett, valamint a hallgatók részére nyomtatott formában is átadott tantervi tájékoztatók, illetve az érintett tanszékek oktatóinak szóbeli tájékoztatásai által igyekszik segíteni. Ennek megfelelően az érintett hallgatók választásukat megelőzően a tantervi tájékoztatóból és a testnevelés tanszék oktatóinak szóbeli tájékoztatásából is értesülhettek arról, hogy a testnevelés műveltségterületen a három tábor kötelező tantervi követelmény, így tudhatták milyen kötelezettségeket vállalnak a műveltségterület választásával. A táborok költségeihez emellett a kari HÖK minden évben jelentős mértékben hozzájárul, a HÖK által a testnevelés műveltségterületes hallgatóknak biztosított pénzbeli hozzájárulás akár a költségek 100%-át is fedezheti. A 2011/2012. tanévben azon testnevelés műveltségterületes hallgatók, akik felvették a sítábor tantárgyat 2011. augusztus 30-án az ETR-ben értesítést kaptak arról, hogy a kurzus teljesítésének helyszínét megválaszthatják: a sítábor a franciaországi mellett egy magyarországi helyszínen is teljesíthető. A hazai helyszín választása esetén a HÖK a tábor (étkezés nélküli) teljes költségét állta volna, a franciaországi tábor költségeiből azonban csak fejenként 30.000 Ft-ot térített meg. A síeléshez szükséges kötelező felszerelések az évi 1500 Ft-os sportkörü tagsági díj megfizetését követően egyéb térítés nélkül kölcsönözhetőek voltak. Ugyanakkor a testnevelési tanszék által hivatalunkba közvetlenül megküldött iratok alapján a hallgatóknak az ETR-ben kiküldött tájékoztatóban az is szerepelt, hogy az magyarországi tábor kevesebb mint 4 fő jelentkezése esetén nem kerül megrendezésre. A hallgatók a fenti információk birtokában aláírásukkal ellátott nyilatkozaton kivétel nélkül a franciaországi tábort választották. Ezt a nyilatkozatot a rektor válaszeleveléhez mellékelten megküldte hivatalunknak, illetve azt korábban a testnevelési tanszék közvetlenül is megküldte részünkre.

A hallgatók panaszát, a rektor nyilatkozatában foglaltakat és a hivatal rendelkezésére bocsátott egyéb dokumentumokat összevetettük a vonatkozó jogszabályi rendelkezésekkel, és ennek nyomán az alábbi álláspontot alakítottuk ki.

A felsőoktatási törvény egyértelműen rögzíti az államilag támogatott képzés keretében a hallgató által ingyenesen igénybe vehető szolgáltatások körét, illetve azokat az esetköröket, amikor a hallgatótól térítési díj szedhető. A felsőoktatási törvény 125. § (1) bekezdése alapján az államilag támogatott képzés keretében a hallgató által igénybe vehető szolgáltatások a következők: a képzési programban meghatározott oktatási és tanulmányi követelmények teljesítéséhez, a bizonyítvány, az oklevél, illetve doktori abszolutórium megszerzéséhez szükséges előadások, szemináriumok, konzultációk, gyakorlati foglalkozások, terepgyakorlatok legfeljebb két alkalommal történő felvétele, a beszámolók, vizsgák és a sikertelen beszámolók, illetve vizsgák egy alkalommal történő megismétlése, a záróvizsga letétele, illetve a fokozatszerzési eljárás a hallgatói jogviszony fennállása alatt, a 68. § (3) bekezdésében foglaltak szerint. E rendelkezés értelmében kötelezően teljesítendő tárgyért az államilag finanszírozott képzésben részt vevő hallgatótól nem kérhető pénz. Ezt a kötelező erejű jogszabályi rendelkezést nem írja felül az a tény sem, ha a hallgató aláírásával ellátott nyilatkozatban önként vállalja, hogy egy adott kurzus teljesítéséért díjat fizet. A rektor nyilatkozatában előadta, hogy a hallgatók választhatják volna az olcsóbb magyarországi tábort is, melynek költségeit a kari HÖK által nyújtott támogatás fedezte volna, azonban ez a megoldás a fenti rendelkezések alapján szintén jogszabálysértő, hiszen a hallgatótól tantervben rögzített tanulmányi kötelezettségei teljesítésével összefüggésben semmilyen formában nem kérhető pénz, még akkor sem, ha később azt részben vagy egészben a Hallgatói Önkormányzat megtéríti.

A fentiekre tekintettel a hivatal feladatairól és működésének szabályairól szóló 40/1999. (X. 8.) OM rendelet 7. § (7) bekezdésében biztosított jogkörnél fogva azzal a kezdeményezéssel fordultunk a rektorhoz, hogy intézményvezetői hatáskörében tegye meg a szükséges intézkedéseket annak érdekében, hogy a fennálló jogellenes gyakorlat, miszerint a hallgatóknak tantervben rögzített tanulmányi kötelezettségeik teljesítésével összefüggésben pénzt kell fizetniük, megszűnjön. A kar dékánja válaszában arról tájékoztatott, hogy kezdeményezésünket elfogadva a tanító- és óvóképző kar testnevelési tanszéke olyan tantervmódosítást terjesztett elő, amelyben egyáltalán nincs költségvonattal járó, kötelező sporttábor. A módosítás a kari tanács jóváhagyását követően visszamenőleges hatállyal lép életbe, azaz minden tanulmányait már megkezdett, de abszolutóriumot még nem szerzett testnevelés műveltségterületes hallgatóra vonatkozóan fog. . (OK-K-OJOGB-708/2011.)

Az államilag támogatott képzésben részt vevő hallgatók különböző juttatásokra lehetnek jogosultak. E körbe tartoznak a különféle ösztöndíjakkal és a szociális támogatással összefüggő kérdések.

A felsőoktatási törvény 46. § (5) bekezdés b) pontja értelmében a hallgató joga, hogy vagyoni viszonyaira, jövedelmi helyzetére, tanulmányi eredményére tekintettel pénzbeli, illetve természetbeni gondoskodásban részesülhessen. A felsőoktatásban részt vevő hallgatók juttatásairól és az általuk fizetendő egyes térítésekről szóló 51/2007. (III. 26.) Korm. rendelet 7. §-a sorolja fel a hallgatók számára nyújtható juttatások típusait (pl. teljesítmény alapú ösztöndíj; szociális alapú ösztöndíj; rendszeres / rendkívüli szociális ösztöndíj, Bursa Hungarica Felsőoktatási Önkormányzati Ösztöndíj, alaptámogatás; egyéb, a felsőoktatási intézmény térítési és juttatási szabályzatában meghatározott ösztöndíj), valamint az azokra való jogosultság feltételeit. A felsőoktatási törvény 21. §

(4) bekezdés d) pontja értelmében a hallgatói követelményrendszerben – a térítési és juttatási szabályzatban – kell meghatározni a hallgatói juttatások elosztásának rendjét. Tekintettel arra, hogy a felsőoktatási törvény nem mond többet az ösztöndíjak kifizetéséről, a kérdéskört a felsőoktatási intézményeknek szabályzataikban kell rendezniük.

A felsőoktatásban részt vevő hallgatók juttatásairól és az általuk fizetendő egyes térítésekről szóló 51/2007. (III. 26.) Korm. rendelet 16. § (1) bekezdése alapján a rendszeres szociális ösztöndíj a hallgató szociális helyzete alapján – az intézményi térítési és juttatási szabályzatban rögzített eljárási rend és elvek szerint – egy képzési időszakra biztosított, havonta folyósított juttatás.

E rendelkezés értelmében azt, hogy a hallgató jogosult-e szociális ösztöndíjra, az intézmény állapítja meg az említett rendelet 21. §-ában foglalt elvek és a saját belső szabályzata alapján. Az intézmény térítési és juttatási szabályzatában a pályázat benyújtására meghatározott határidő elmulasztása jogvesztő, ami azt jelenti, hogy a hiányosan benyújtott pályázatot el kell utasítani. A határidő lejártát követően igazolásnak, hiánypótlásnak helye nincs. Ennek megfelelően a hiányok fellebbezéskor történő pótlása elkésett, figyelemmel az eredeti határidő jogvesztő jellegére. Automatikusan ugyanis egyetlen hallgatónak sem jár a szociális támogatás, a pályázathoz szükséges igazolások beszerzéséért és a hiánytalan pályázat megfelelő határidőben történő benyújtásáért minden hallgató egyénileg felelős; a felsőoktatási intézmény kizárólag a hallgató által rendelkezésére bocsátott dokumentumok alapján bírálhatja el a pályázatokat. (OK-K-OJOGB-711/2011., OK-K-OJOGB-61/2011., OK-K-OJOGB-658/2011.)

Egy hallgató aziránt érdeklődött, hogy költségtérítéses képzésben részt vevő hallgatóként milyen szociális támogatásokban részesülhet. A hallgatók által igényelhető támogatásokat, juttatásokat a felsőoktatásban részt vevő hallgatók juttatásairól és az általuk fizetendő egyes térítésekről szóló 51/2007. (III. 26.) Korm. rendelet szabályozza. A rendelet 6. §-a szerint a hallgató részére szociális alapú támogatás a felsőoktatási intézménynek a felsőoktatási törvény 129. §-a (3) bekezdése szerint nyújtott költségvetési támogatásának, teljesítmény alapú támogatás a felsőoktatási intézménynek a felsőoktatási törvény 129. §-a (3) bekezdése szerint nyújtott költségvetési támogatása terhére nyújtható. A felsőoktatási intézmény saját bevétele terhére, szabályzatában meghatározott módon, pályázati úton egyéb ösztöndíjat adományozhat. A rendelet 2. § (1) bekezdés g) pontja értelmében szociális juttatásra jogosult hallgató: az a teljes idejű felsőfokú szakképzésben, alap- és mesterképzésben, illetve egységes, osztatlan képzésben, valamint doktori képzésben részt vevő hallgató, aki államilag támogatott képzési formában vesz részt, vagy tanulmányait államilag támogatott képzési formában kezdte meg és az adott szakon, szakképzésben megkezdett féléveinek száma alapján jogosult lenne államilag támogatott képzésben való részvételre. Tanulmányi ösztöndíjban a rendelet 13. § (1) bekezdése alapján a felsőoktatási intézmény államilag támogatott teljes idejű képzésben részt vevő hallgatóinak legfeljebb 50%-a részesülhet. E rendelkezések értelmében tehát költségtérítéses képzésben részt vevő hallgató sem szociális, sem tanulmányi ösztöndíjban nem részesülhet.

Felhívtuk továbbá a hallgató figyelmét arra a lehetőségre, hogy a felsőoktatásról szóló törvény 46. § (8) bekezdése szerint a hallgató – a Kormány által meghatározott feltételek és szabályok szerint – hallgatói hitelt vehet igénybe. A költségtérítéses képzésben részt vevő hallgató magasabb összegű hallgatói hitelt vehet igénybe a Kormány által meghatározott eltérő feltételek mellett. (OK-K-OJOGB-534/2011.)

A hátrányos helyzetű vagy félárva hallgatók, illetve azok esetében, akiknek gyámsága nagykorúság miatt szűnt meg kérdésként merült fel a rendszeres szociális ösztöndíj havi összegének minimális mértéke.

A fent hivatkozott rendelet 16. § (3) bekezdése értelmében amennyiben a féléves hallgató szociális helyzete alapján rendszeres szociális ösztöndíjra jogosult, abban az esetben a rendszeres szociális ösztöndíj havi összegének mértéke nem lehet alacsonyabb, mint az éves hallgatói normatíva 10%-a. Az éves hallgatói normatívát 2011. évre a Magyar Köztársaság 2011. évi költségvetéséről szóló 2010. évi CLXIX. törvény határozza meg, melynek alapján az éves hallgatói normatíva 2011. évre 119.000 Ft.

Ez tehát azt jelenti, hogy az intézmény először azt állapítja meg, hogy a hallgató egyáltalán jogosult-e szociális ösztöndíjra. Ezt az említett rendelet a 21. §-ban foglalt elvek és a saját belső szabályzata alapján teszi.

Amennyiben a fentiek alapján az intézmény megállapítja, hogy a hallgató szociális ösztöndíjra jogosult, akkor ezt követően kell figyelembe vennie, hogy a hallgató féléves, vagy hátrányos helyzetű és ezért részére minimum annyi ösztöndíjat kell folyósítani, amennyiről az előbbiekben szó volt. De a minimum-szabály csak akkor érvényesül, ha az adott hallgató az általános, mindenkire vonatkozó szabályok szerint jogosult szociális ösztöndíjra. (OK-K-OJOGB-165/2011.)